

บทที่ 4

ผลการศึกษาและอภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษา

การศึกษา เรื่อง การพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพ : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนแขวงบางระมาด เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งหมดมาวิเคราะห์ และนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบคำบรรยายประกอบตาราง โดยแบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็นดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาจากแบบสอบถาม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

ส่วนที่ 2 ลักษณะของทุนทางสังคมที่มีในชุมชน

ส่วนที่ 3 การใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน

ส่วนที่ 5 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาด้านอาชีพ

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม

ตอนที่ 3 การอภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษาแต่ละส่วน ปรากฏดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาจากแบบสอบถาม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส อายุ วุฒิการศึกษา รายได้ของครอบครัว ตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชน ระยะเวลาอยู่อาศัยในชุมชน และระยะเวลาการเป็นคณะกรรมการชุมชน ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

1.1 เพศ สถานภาพสมรส อายุ วุฒิการศึกษา รายได้ของครอบครัว

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ร้อยละ 62.2 เป็นเพศชาย ร้อยละ 37.8 เป็นเพศหญิง โดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ร้อยละ 70.8 มีสถานภาพที่สมรสแล้ว รองลงมา ร้อยละ 14.6 เป็นโสด ร้อยละ 12.2 เป็นหม้าย และร้อยละ 2.4 แยกกันอยู่ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 35.4 มีอายุระหว่าง 51–60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 30.5 มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี ร้อยละ 19.5 มีอายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป ร้อยละ 12.2 มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี และร้อยละ 2.4 มีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี ในส่วนของวุฒิการศึกษาปรากฏว่า ร้อยละ 42.7 มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 37.8 การศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ร้อยละ 13.4 ระดับปริญญาตรีและสูงกว่า ตามลำดับ และมีเพียงร้อยละ 6.1 ที่มีการศึกษาอยู่ในระดับระดับอนุปริญญาหรือ ปวส. ในส่วนของรายได้ของครอบครัวส่วนใหญ่ร้อยละ 47.5 มีรายได้สูง 10,001 – 12,000 บาทขึ้นไป รองลงมา ร้อยละ 29.3 มีรายได้ 6,001– 10,000 บาท และร้อยละ 23.2 มีรายได้ 2,001 – 6,000 บาท ตามลำดับ (ตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1

จำนวน ร้อยละของผู้นำชุมชนจำแนกตามเพศ สถานภาพสมรส
อายุ วุฒิการศึกษา และรายได้ของครอบครัว

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน (N = 82)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	51	62.2
หญิง	31	37.8
สถานภาพสมรส		
สมรส	58	70.8
โสด	12	14.6
หม้าย	10	12.2
แยกกันอยู่	2	2.4

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน (N = 82)	ร้อยละ
<u>อายุ</u>		
21 – 30 ปี	2	2.4
31 – 40 ปี	10	12.2
41 – 50 ปี	25	30.5
51 – 60 ปี	29	35.4
61 ปีขึ้นไป	16	19.5
<u>วุฒิการศึกษา</u>		
ประถมศึกษา	35	42.7
มัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลายหรือ ปวช.	31	37.8
อนุปริญญา หรือ ปวส.	5	6.1
ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี	11	13.4
<u>รายได้ของครอบครัว</u>		
2,001 – 6,000 บาท	19	23.2
6,001 – 10,000 บาท	24	29.3
10,001 – 12,000 บาทขึ้นไป	39	47.5

1.2 ตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชน ระยะเวลาอยู่อาศัยในชุมชน ระยะเวลาการเป็นคณะกรรมการชุมชน

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ร้อยละ 48.8 มีตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชน เป็นกรรมการ รองลงมาร้อยละ 12.2 เป็นรองประธานกรรมการชุมชน ร้อยละ 11.0 เป็นประธานกรรมการชุมชนและเลขานุการชุมชนมีจำนวนเท่ากัน และร้อยละ 8.5 เป็นเหรัญญิกกรรมการชุมชนและตำแหน่งอื่น ๆ ได้แก่ ประธานสัมพันธ์, นายทะเบียน, ปฏิคม โดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 47.6 อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลานานคือระหว่าง 26 – 30 ปีขึ้นไป และร้อยละ 45.1 มีระยะเวลาการเป็นคณะกรรมการชุมชน 3 – 4 ปี รองลงมาร้อยละ 23.2 มีระยะเวลาการเป็นคณะกรรมการชุมชน 1 – 2 ปี ซึ่งผู้ที่เป็นคณะกรรมการชุมชนมีวาระการเป็นคราวละ 2 ปี

แต่ส่วนใหญ่จะได้เป็นคณะกรรมการชุมชนต่อเนื่อง 2 วาระ มีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 2.4 เท่านั้นที่มีระยะเวลาการเป็นคณะกรรมการชุมชน 5 – 7 ปี (ตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.2

จำนวน ร้อยละของผู้นำชุมชนจำแนกตามตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชน
ระยะเวลาอยู่อาศัยในชุมชน และระยะเวลาการเป็น
คณะกรรมการชุมชน

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน (N = 82)	ร้อยละ
<u>ตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชน</u>		
ประธานกรรมการชุมชน	9	11.0
รองประธานกรรมการชุมชน	10	12.2
เลขานุการกรรมการชุมชน	9	11.0
เหรัญญิกกรรมการชุมชน	7	8.5
กรรมการชุมชน	40	48.8
อื่นๆ ได้แก่ ประชาสัมพันธ์, นายทะเบียน, ปฏิคม	7	8.5
<u>ระยะเวลาอยู่อาศัยในชุมชน</u>		
ต่ำกว่า 10 ปี	11	13.4
11 – 15 ปี	10	12.2
16 – 20 ปี	15	18.3
21 – 25 ปี	7	8.5
26 – 30 ปีขึ้นไป	39	47.6
<u>ระยะเวลาการเป็นคณะกรรมการชุมชน</u>		
1 – 2 ปี	19	23.2
3 – 4 ปี	37	45.1
5 – 7 ปี	2	2.4
6 – 8 ปี	11	13.4
10 ปีขึ้นไป	13	15.9

ส่วนที่ 2 ลักษณะของทุนทางสังคมที่มีในชุมชน

ลักษณะของทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน ประกอบด้วย ทุนมนุษย์ ทุนสถาบัน และทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมตามลักษณะของทุนทางสังคมในชุมชนที่มีอยู่จริงในชุมชนแขวงบางระมาด เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร และระดับของทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

2.1 ทุนมนุษย์

จากการให้คณะกรรมการชุมชนได้สำรวจทุนมนุษย์ที่เป็นผู้นำทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนนั้น มีอยู่มากน้อยตามลำดับ ได้แก่ ร้อยละ 87.8 เป็นประธานคณะกรรมการชุมชน รองลงมาร้อยละ 68.3 เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านความรู้ ร้อยละ 51.2 เป็นพระภิกษุสงฆ์ ร้อยละ 48.8 เป็นผู้อาวุโส ร้อยละ 39.0 เป็นปราชญ์ชาวบ้าน ร้อยละ 32.9 เป็นวิทยากรท้องถิ่น ร้อยละ 22.0 เป็นหมอพื้นบ้าน และน้อยที่สุดร้อยละ 1.2 อื่น ๆ ได้แก่ หมอตุ (ตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.3

จำนวน ร้อยละของผู้มีผู้นำทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน

ผู้นำทางสังคม	มี		ไม่มี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ประธานคณะกรรมการชุมชน	72	87.8	10	12.2
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านความรู้	56	68.3	26	31.7
พระภิกษุสงฆ์	42	51.2	40	48.8
ผู้อาวุโส	40	48.8	42	51.2
ปราชญ์ชาวบ้าน	32	39.0	50	61.0
วิทยากรท้องถิ่น	27	32.9	55	67.1
หมอพื้นบ้าน	18	22.0	64	78.0
อื่นๆ ได้แก่ หมอตุ	1	1.2	81	98.8

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ N = 82

2.2 ทุนสถาบัน

ทุนสถาบันที่ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ด้านวิชาชีพในชุมชน ร้อยละ 46.3 เป็นโรงเรียนในระบบที่สอนหลักสูตรวิชาชีพ รองลงมาร้อยละ 45.1 เป็นศูนย์การศึกษา ที่สอนหลักสูตรวิชาชีพ ร้อยละ 32.9 เป็นวิทยาลัยชุมชน ร้อยละ 24.4 เป็นโรงเรียนนอกระบบที่สอนหลักสูตรวิชาชีพ ร้อยละ 22.0 เป็นวัด ที่สอนหลักสูตรวิชาชีพ และน้อยที่สุดร้อยละ 1.2 อื่น ๆ คือมีการสอนดนตรีไทย (ตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.4

จำนวน ร้อยละของสถาบันที่ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้
ด้านวิชาชีพที่มีอยู่ในชุมชน

สถาบันที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านวิชาชีพ	มี		ไม่มี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
โรงเรียนในระบบที่สอนหลักสูตรวิชาชีพ	38	46.3	44	53.7
ศูนย์การศึกษา ที่สอนหลักสูตรวิชาชีพ	37	45.1	45	54.9
วิทยาลัยชุมชน	27	32.9	55	67.1
โรงเรียนนอกระบบที่สอนหลักสูตรวิชาชีพ	20	24.4	62	75.6
วัด ที่สอนหลักสูตรวิชาชีพ	18	22.0	64	78.0
อื่นๆ ได้แก่ มีการสอนดนตรีไทย	1	1.2	81	98.8

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ N = 82

2.3 ทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรม

ทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมส่วนใหญ่เป็นเรื่องของความเชื่อ ศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี คือร้อยละ 79.3 เป็นความเชื่อของชุมชน เช่น การนับถือศาสนา ร้อยละ 75.6 เป็นการแสดงออกทางกาย เช่น การให้ความเคารพผู้ใหญ่ ร้อยละ 63.4 เป็นประเพณีประจำท้องถิ่น เช่น งานประเพณีชักพระ ร้อยละ 58.5 เป็นสถานที่ท่องเที่ยว เช่น การนั่งเรือท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน และร้อยละ 1.2 อื่น ๆ เช่น วันสำคัญทางศาสนาและวันสำคัญต่าง ๆ (ตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.5

จำนวน ร้อยละของทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมประเพณีที่มีอยู่ในชุมชน

ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมประเพณี	มี		ไม่มี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ความเชื่อของชุมชน เช่น การนับถือศาสนา	65	79.3	17	20.7
การแสดงออกทางกาย เช่น การให้ความเคารพผู้ใหญ่	62	75.6	20	24.4
ประเพณีประจำท้องถิ่น เช่น งานประเพณีชักพระ	52	63.4	30	36.6
สถานที่ท่องเที่ยว เช่น การนั่งเรือท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตฯ	48	58.5	34	41.5
อื่นๆ ได้แก่ วันสำคัญทางศาสนาและวันสำคัญต่างๆ	1	1.2	81	98.8

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ N = 82

ส่วนที่ 3 การใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน

การศึกษาทัศนะของผู้นำชุมชนต่อการใช้ทุนทางสังคมในการจัดการศึกษาด้านอาชีพ ผู้ศึกษาได้กำหนดไว้ 5 ด้าน คือ ด้านการประสานสัมพันธ์ในชุมชน ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ ด้านการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล และด้านการส่งเสริมอาชีพและรายได้ ปรากฏรายละเอียด ดังนี้

- ด้านการประสานสัมพันธ์ในชุมชน

ผู้นำชุมชนมีทัศนะต่อการใช้ทุนทางสังคมด้านการประสานสัมพันธ์ในชุมชน มีประเด็นต่อไปนี้

การประชุมกลุ่มชุมชนกับผู้นำทางสังคม และประชาชนในชุมชน ส่วนใหญ่มีการดำเนินการในระดับปานกลาง ร้อยละ 42.7 รองลงมาระดับมาก ร้อยละ 39.0 ระดับมากที่สุด ร้อยละ 13.4 และระดับน้อย ร้อยละ 4.9 พิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมพบว่า ผู้นำชุมชนมีการดำเนินการในการประชุมกลุ่มชุมชนกับผู้นำทางสังคม และประชาชนในชุมชนเป็นประจำ ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.61

การเชิญชวนให้คนในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น ส่วนใหญ่มีการดำเนินการในระดับปานกลาง ร้อยละ 50.0 รองลงมาระดับมาก ร้อยละ 34.1 ระดับมากที่สุด ร้อยละ 11.0 ระดับน้อย ร้อยละ 3.7 และระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 1.2 พิจารณาจากค่าเฉลี่ย

โดยภาพรวมพบว่า ผู้นำชุมชนมีการดำเนินการในการเชิญชวนให้คนในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.50

การเชิญชวนให้คนในชุมชนร่วมส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ของชุมชน ส่วนใหญ่มีการดำเนินการในระดับปานกลาง ร้อยละ 42.7 รองลงมาในระดับปานกลาง ร้อยละ 28.0 ระดับมาก ร้อยละ 17.1 และระดับน้อย ร้อยละ 12.2 พิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมพบว่า ผู้นำชุมชนมีการดำเนินการในการเชิญชวนให้คนในชุมชนร่วมส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ของชุมชน ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.50

การเป็นกรรมการพิจารณาการจัดบริการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ส่วนใหญ่มีการดำเนินการในระดับปานกลาง ร้อยละ 48.8 รองลงมาในระดับปานกลาง ร้อยละ 25.6 ระดับมาก และระดับน้อยเท่ากัน ร้อยละ 11.0 และระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 3.7 พิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมพบว่า ผู้นำชุมชนเป็นกรรมการพิจารณาการจัดบริการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.29

การไม่ได้เข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชนด้านการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 32.9 รองลงมาในระดับปานกลาง ร้อยละ 31.7 ระดับน้อย ร้อยละ 17.1 และระดับมากที่สุด ร้อยละ 3.7 พิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมพบว่า ผู้นำชุมชนไม่ได้เข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชนด้านการจัดการศึกษาด้านอาชีพ ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 2.39

การไม่ได้เข้าร่วมกับคณะกรรมการชุมชนในการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางและน้อยที่สุดเท่ากับ ร้อยละ 34.1 รองลงมาในระดับน้อย ร้อยละ 17.1 และระดับมากที่สุด ร้อยละ 3.7 พิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมพบว่า ผู้นำชุมชนไม่ได้เข้าร่วมกับคณะกรรมการชุมชนในการจัดการศึกษาด้านอาชีพ ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 2.33

จะเห็นได้ว่าในประเด็นที่ผู้นำชุมชนไม่ได้เข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชน และไม่ได้เข้าร่วมกับคณะกรรมการชุมชนในการจัดการศึกษาด้านอาชีพนั้น อยู่ในระดับน้อยที่สุด แสดงว่าผู้นำชุมชนมีการดำเนินการในการเข้าร่วมการประชุม การเชิญชวนเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ มีความสำคัญมากในการประสานสัมพันธ์ในชุมชน

เมื่อพิจารณาในภาพรวม ผู้นำชุมชนมีทัศนคติต่อการใช้ทุนทางสังคมด้านการประสานสัมพันธ์ในชุมชน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10 แสดงว่าผู้นำชุมชนมีการดำเนินการด้านการประสานสัมพันธ์ในชุมชน ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.6

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติผู้นำชุมชนต่อการใช้ทุนทางสังคมด้านการประสานสัมพันธ์ในชุมชน

ประเด็น	ระดับการดำเนินการ/การใช้					$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
การประชุมกลุ่มชุมชนกับผู้นำทางสังคม และประชาชนในชุมชน	13.4 (11)	39.0 (32)	42.7 (35)	4.9 (4)	-	3.61	0.78	มาก
การเชิญชวนให้คนในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น	11.0 (9)	34.1 (28)	50.0 (41)	3.7 (3)	1.2 (1)	3.50	0.79	มาก
การเชิญชวนให้คนในชุมชนร่วมส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ	17.1 (14)	28.0 (23)	42.7 (35)	12.2 (10)	-	3.50	0.92	มาก
การเป็นกรรมการพิจารณาการจัดบริการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน	11.0 (9)	25.6 (21)	48.8 (40)	11.0 (9)	3.7 (3)	3.29	0.94	ปานกลาง
*การไม่ได้เข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชนด้านการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน	3.7 (3)	14.6 (12)	31.7 (26)	17.1 (14)	32.9 (27)	2.39	1.19	น้อย
*การไม่ได้เข้าร่วมกับคณะกรรมการชุมชนในการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน	3.7 (3)	11.0 (9)	34.1 (28)	17.1 (14)	34.1 (28)	2.33	1.17	น้อย
รวม						3.10	0.97	ปานกลาง

- ด้านการมีส่วนร่วม

ผู้นำชุมชนมีทัศนคติต่อการใช้ทุนทางสังคมด้านการมีส่วนร่วม มีประเด็นต่อไปนี้

การได้ร่วมประชุมปฏิบัติการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ส่วนใหญ่มีการดำเนินการในระดับปานกลาง ร้อยละ 48.8 รองลงมาระดับมาก ร้อยละ 17.1 ระดับน้อย ร้อยละ 15.9 ระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 9.8 และระดับมากที่สุด ร้อยละ 8.5 พิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมพบว่า ผู้นำชุมชนได้ร่วมประชุมปฏิบัติการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 2.99

การได้ร่วมเป็นกรรมการพิจารณาหลักสูตรท้องถิ่น ส่วนใหญ่มีการดำเนินการในระดับปานกลาง ร้อยละ 37.8 รองลงมาระดับน้อย ร้อยละ 24.4 ระดับมาก ร้อยละ 14.6 ระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 13.4 และระดับมากที่สุด ร้อยละ 9.8 พิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมพบว่า ผู้นำชุมชนได้ร่วมเป็นกรรมการพิจารณาหลักสูตรท้องถิ่น ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 2.83

การร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ ส่วนใหญ่มีการดำเนินการในระดับปานกลาง ร้อยละ 42.7 รองลงมาระดับน้อย ร้อยละ 19.5 ระดับมาก ร้อยละ 14.6 ระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 13.4 และระดับมากที่สุด ร้อยละ 9.8 พิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมพบว่า ผู้นำชุมชนร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 2.88

การได้ร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการ/โครงการ/กิจกรรมการบริหารจัดการการศึกษา ส่วนใหญ่มีการดำเนินการในระดับปานกลาง ร้อยละ 39.0 รองลงมาระดับมาก ร้อยละ 25.6 ระดับน้อยและน้อยที่สุดเท่ากัน ร้อยละ 13.4 และระดับมากที่สุด ร้อยละ 8.5 พิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมพบว่า ผู้นำชุมชนได้ร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการ/โครงการ/กิจกรรมการบริหารจัดการการศึกษา ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.02

การได้ร่วมในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาชีพที่เหมาะสมกับชุมชน ส่วนใหญ่มีการดำเนินการในระดับปานกลาง ร้อยละ 50.0 รองลงมาระดับมาก ร้อยละ 19.5 ระดับน้อย ร้อยละ 13.4 ระดับมากที่สุดและน้อยที่สุดเท่ากัน ร้อยละ 8.5 พิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมพบว่า ผู้นำชุมชนได้ร่วมในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาชีพที่เหมาะสมกับชุมชน ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.06

การได้ร่วมเป็นกรรมการประกันคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ส่วนใหญ่มีการดำเนินการในระดับปานกลาง ร้อยละ 37.8 รองลงมาระดับน้อย ร้อยละ 24.4 ระดับมาก ร้อยละ

20.7 ระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 12.2 และมากที่สุด ร้อยละ 4.9 พิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมพบว่า ผู้นำชุมชนได้ร่วมเป็นกรรมการประกันคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 2.82

การได้ร่วมเป็นกรรมการติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้บริหาร ครูและเจ้าหน้าที่ ส่วนใหญ่มีการดำเนินการในระดับปานกลาง ร้อยละ 46.3 รองลงมาระดับน้อย ร้อยละ 20.7 ระดับมาก ร้อยละ 12.2 ระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 13.4 และมากที่สุด ร้อยละ 7.3 พิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมพบว่า ผู้นำชุมชนได้ร่วมเป็นกรรมการติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้บริหาร ครูและเจ้าหน้าที่ ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 2.79

การได้เป็นกรรมการติดตามผลงานของผู้เข้ารับการศึกษา ผูกอบรวมอาชีพในชุมชน ส่วนใหญ่มีการดำเนินการในระดับปานกลาง ร้อยละ 47.6 รองลงมาระดับน้อย ร้อยละ 24.4 ระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 13.4 ระดับมากและมากที่สุดเท่ากัน ร้อยละ 7.3 พิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมพบว่า ผู้นำชุมชนได้เป็นกรรมการติดตามผลงานของผู้เข้ารับการศึกษา ผูกอบรวมอาชีพในชุมชน ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 2.71

การไม่มีความเข้าใจด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 34.1 รองลงมาระดับมาก ร้อยละ 23.2 ระดับน้อย ร้อยละ 20.7 ระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 17.1 และระดับมากที่สุด ร้อยละ 4.9 พิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมพบว่า ผู้นำชุมชนไม่มีความเข้าใจด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 2.78

การไม่ได้เข้าร่วมกับหน่วยงานภายนอกในการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 29.3 รองลงมาระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 25.6 ระดับน้อย ร้อยละ 24.4 ระดับมาก ร้อยละ 15.9 และระดับมากที่สุด ร้อยละ 4.9 พิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมพบว่า ผู้นำชุมชนไม่ได้เข้าร่วมกับหน่วยงานภายนอกในการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 2.50

จะเห็นได้ว่าในประเด็นที่ผู้นำชุมชนไม่มีความเข้าใจด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และไม่ได้เข้าร่วมกับหน่วยงานภายนอกในการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชนนั้น มีระดับน้อย แสดงว่าผู้นำชุมชนได้เข้าร่วมจัดทำแผนปฏิบัติการ/ โครงการ/ กิจกรรมการบริหารจัดการศึกษา และร่วมในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาชีพที่เหมาะสมกับชุมชน มีความสำคัญมากในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

เมื่อพิจารณาในภาพรวม ผู้นำชุมชนมีทัศนคติต่อการใช้ทุนทางสังคมด้านการมีส่วนร่วม ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.84 แสดงว่าผู้นำชุมชนมีการดำเนินการด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.7

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติผู้นำชุมชน
ต่อการใช้ทุนทางสังคมด้านการมีส่วนร่วม

ประเด็น	ระดับการดำเนินการ/การใช้					$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
การได้ร่วมประชุมปฏิบัติการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น	8.5 (7)	17.1 (14)	48.8 (40)	15.9 (13)	9.8 (8)	2.99	1.04	ปานกลาง
การร่วมเป็นกรรมการพิจารณาหลักสูตรท้องถิ่น	9.8 (8)	14.6 (12)	37.8 (31)	24.4 (20)	13.4 (11)	2.83	1.14	ปานกลาง
การร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์	9.8 (8)	14.6 (12)	42.7 (35)	19.5 (16)	13.4 (11)	2.88	1.13	ปานกลาง
*การได้ร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการ/โครงการ/กิจกรรมการบริหารการจัดการศึกษา	8.5 (7)	25.6 (21)	39.0 (32)	13.4 (11)	13.4 (11)	3.02	1.13	ปานกลาง
*การได้ร่วมในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาชีพที่เหมาะสมกับชุมชน	8.5 (7)	19.5 (16)	50.0 (41)	13.4 (11)	8.5 (7)	3.06	1.01	ปานกลาง
การได้ร่วมเป็นกรรมการประกันคุณภาพการจัดการเรียนการสอน	4.9 (4)	20.7 (17)	37.8 (31)	24.4 (20)	12.2 (10)	2.82	1.06	ปานกลาง
การได้ร่วมเป็นกรรมการติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้บริหาร ครูและเจ้าหน้าที่	7.3 (6)	12.2 (10)	46.3 (38)	20.7 (17)	13.4 (11)	2.79	1.06	น้อย
การได้เป็นกรรมการติดตามผลงานของผู้เข้ารับการศึกษาฝึกอบรมอาชีพในชุมชน	7.3 (6)	7.3 (6)	47.6 (39)	24.4 (20)	13.4 (11)	2.71	1.04	น้อย

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับการดำเนินการ/การใช้					$\bar{X}$	S.D.	การ แปล ผล
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
*การไม่มีความเข้าใจด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน	4.9 (4)	23.2 (19)	34.1 (28)	20.7 (17)	17.1 (14)	2.78	1.13	น้อย
*การไม่ได้เข้าร่วมกับหน่วยงานภายนอกในการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน	4.9 (4)	15.9 (13)	29.3 (24)	24.4 (20)	25.6 (21)	2.50	1.18	น้อย
รวม						2.84	1.09	ปาน กลาง

- ด้านการประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ

ผู้นำชุมชนมีทัศนคติต่อการใช้ทุนทางสังคมด้านการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ มีประเด็นต่อไปนี้

การประสานงานกับสำนักงานเขตเพื่อเสนอนโยบาย ส่วนใหญ่มีการดำเนินการในระดับมากและปานกลางเท่ากัน ร้อยละ 34.1 รองลงมาระดับมากที่สุด ร้อยละ 19.5 ระดับน้อย ร้อยละ 11.0 และระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 1.2 พิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมพบว่า ผู้นำชุมชนมีการดำเนินการในการประสานงานกับสำนักงานเขตเพื่อเสนอนโยบาย ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.60

การประสานงานกับบริษัทห้างร้านองค์กรเอกชน ส่วนใหญ่มีการดำเนินการในระดับน้อย ร้อยละ 43.9 รองลงมาระดับปานกลาง ร้อยละ 32.9 ระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 9.8 ระดับมาก ร้อยละ 7.3 และระดับมากที่สุด ร้อยละ 6.1 พิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมพบว่า ผู้นำชุมชนมีการดำเนินการในการประสานงานกับบริษัทห้างร้านองค์กรเอกชน ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 2.56

การร่วมมือกับวัดจัดกิจกรรมทางศาสนาเพื่อพัฒนาด้านการมีคุณธรรมจริยธรรมในการประกอบอาชีพของชุมชน ส่วนใหญ่มีการดำเนินการในระดับมาก ร้อยละ 42.7 รองลงมา

ระดับปานกลาง ร้อยละ 24.4 ระดับมากที่สุด ร้อยละ 18.3 ระดับน้อย ร้อยละ 11.0 และระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 3.7 พิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมพบว่า ผู้นำชุมชนมีการดำเนินการร่วมมือกับวัดจัดกิจกรรมทางศาสนาเพื่อพัฒนาด้านการมีคุณธรรมจริยธรรมในการประกอบอาชีพของชุมชน ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.61

การประสานงานกับองค์กรภายนอก เช่น นักการเมือง ผู้นำท้องถิ่น ส่วนใหญ่มีการดำเนินการในระดับปานกลาง ร้อยละ 43.9 รองลงมาระดับน้อย ร้อยละ 24.4 ระดับมากที่สุด ร้อยละ 23.2 ระดับมากที่สุด ร้อยละ 4.9 และระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 3.7 พิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมพบว่า ผู้นำชุมชนมีการดำเนินการในการประสานงานกับองค์กรภายนอก เช่น นักการเมือง ผู้นำท้องถิ่น ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.01

การไม่ได้เข้าร่วมกับหน่วยงานภายนอกด้านการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้แก่ชุมชน ส่วนใหญ่มีการดำเนินการในระดับน้อย ร้อยละ 37.8 รองลงมาระดับปานกลาง ร้อยละ 29.3 ระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 17.1 ระดับมาก ร้อยละ 13.4 และระดับมากที่สุด ร้อยละ 2.4 พิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมพบว่า ผู้นำชุมชนไม่ได้เข้าร่วมกับหน่วยงานภายนอกด้านการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้แก่ชุมชน ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 2.46

จะเห็นได้ว่าในประเด็นที่ผู้นำชุมชนมีการประสานงานกับบริษัทห้างร้านองค์กรเอกชน และไม่ได้เข้าร่วมกับหน่วยงานภายนอกด้านการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้แก่ชุมชนนั้นมีระดับน้อย แสดงว่ายังไม่ค่อยมีการประสานความร่วมมือกับองค์กรภาคเอกชน แต่ผู้นำชุมชนได้มีการใช้ทุนทางสังคมในการประสานงานกับสำนักงานเขตเพื่อเสนอนโยบาย และมีการร่วมมือกับวัดจัดกิจกรรมทางศาสนาเพื่อพัฒนาด้านการมีคุณธรรม จริยธรรมในการประกอบอาชีพของชุมชน มีความสำคัญมากในการประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ

เมื่อพิจารณาภาพรวม ผู้นำชุมชนมีทัศนคติต่อการใช้ทุนทางสังคมด้านการประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.05 แสดงว่าผู้นำชุมชนมีการดำเนินการด้านการประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 4.8)

ตารางที่ 4.8

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะผู้นำชุมชน
ต่อการใช้ทุนทางสังคมด้านการประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่น

ประเด็น	ระดับการดำเนินการ/การใช้					$\bar{X}$	S.D.	การ แปล ผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
การประสานงานกับสำนักงาน เขตเพื่อเสนอนโยบาย	19.5 (16)	34.1 (28)	34.1 (28)	11.0 (9)	1.2 (1)	3.60	0.97	มาก
*การประสานงานกับบริษัท ห้างร้านองค์กรเอกชน	6.1 (5)	7.3 (6)	32.9 (27)	43.9 (36)	9.8 (8)	2.56	0.98	น้อย
การร่วมมือกับวัดจัดกิจกรรม ทางศาสนาเพื่อพัฒนาด้าน การมีคุณธรรมจริยธรรมในการ ประกอบอาชีพของชุมชน	18.3 (15)	42.7 (35)	24.4 (20)	11.0 (9)	3.7 (3)	3.61	1.03	มาก
การประสานงานกับองค์กร ภายนอก เช่น นักการเมือง ผู้นำท้องถิ่น	4.9 (4)	23.2 (19)	43.9 (36)	24.4 (20)	3.7 (3)	3.01	0.91	ปาน กลาง
*การไม่ได้เข้าร่วมกับหน่วยงาน ภายนอกด้านการส่งเสริม อาชีพและสร้างรายได้ แก่ชุมชน	2.4 (2)	13.4 (11)	29.3 (24)	37.8 (31)	17.1 (14)	2.46	1.01	น้อย
รวม						3.05	0.98	ปาน กลาง

- ด้านการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล

ผู้นำชุมชนมีทัศนะต่อการใช้ทุนทางสังคมด้านการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล มี
ประเด็นต่อไปนี้

การมีบุคลากรทางการศึกษาได้เข้ามาส่งเสริมความรู้ให้กับคนในชุมชน ส่วนใหญ่มีการดำเนินการในระดับปานกลาง ร้อยละ 41.5 รองลงมาระดับน้อย ร้อยละ 24.4 ระดับมาก ร้อยละ 22.0 ระดับมากที่สุด ร้อยละ 7.3 และระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 4.9 พิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมพบว่า มีบุคลากรทางการศึกษาได้เข้ามาส่งเสริมความรู้ให้กับคนในชุมชนในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.02

การผลักดันกลุ่ม/องค์กรต่าง ๆ ในชุมชนร่วมกันให้ความช่วยเหลือ จัดหาสื่อ-อุปกรณ์การเรียนการสอนด้านอาชีพ ส่วนใหญ่มีการดำเนินการในระดับปานกลาง ร้อยละ 46.3 รองลงมาระดับมาก ร้อยละ 25.6 ระดับน้อย ร้อยละ 19.5 ระดับมากที่สุด ร้อยละ 4.9 และระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 3.7 พิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมพบว่า ผู้นำชุมชนมีการดำเนินการในการผลักดันกลุ่ม/องค์กรต่าง ๆ ในชุมชนร่วมกันให้ความช่วยเหลือ จัดหาสื่อ-อุปกรณ์การเรียนการสอนด้านอาชีพ ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.09

การส่งเสริมกำลังแรงงาน ทรัพยากร เพื่อช่วยในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ด้านอาชีพในชุมชน ส่วนใหญ่มีการดำเนินการในระดับปานกลาง ร้อยละ 42.7 รองลงมาระดับมาก ร้อยละ 31.7 ระดับน้อย ร้อยละ 13.4 ระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 7.3 และระดับมากที่สุด ร้อยละ 4.9 พิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมพบว่า ผู้นำชุมชนมีการส่งเสริมกำลังแรงงาน ทรัพยากร เพื่อช่วยในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ด้านอาชีพในชุมชน ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.13

การได้รับความร่วมมือจาก ส.ส., ส.ก. หรือ ส.ข. เพื่อสนับสนุนงบประมาณ ส่วนใหญ่มีการดำเนินการในระดับปานกลาง ร้อยละ 46.3 รองลงมาระดับมาก ร้อยละ 22.0 ระดับน้อย ร้อยละ 19.5 ระดับมากที่สุด ร้อยละ 7.3 และระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 4.9 พิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมพบว่า ผู้นำชุมชนได้รับความร่วมมือจาก ส.ส., ส.ก. หรือ ส.ข. เพื่อสนับสนุนงบประมาณ ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.07

การบริจาคทุนการศึกษาช่วยเหลือผู้ขาดแคลน ส่วนใหญ่มีการดำเนินการในระดับปานกลาง ร้อยละ 69.5 รองลงมาระดับมากและน้อยเท่ากัน ร้อยละ 12.2 และระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 6.1 พิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมพบว่า ผู้นำชุมชนได้รับการบริจาคทุนการศึกษาช่วยเหลือผู้ขาดแคลน ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 2.88

ชุมชนไม่ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก ส่วนใหญ่มีอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 45.1 รองลงมาระดับน้อย ร้อยละ 36.6 ระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 15.9 และระดับมาก ร้อยละ 2.4 พิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมพบว่า ชุมชนไม่ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 2.34

จะเห็นได้ว่าในประเด็นที่ชุมชนไม่ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก นั้น มีระดับน้อยกว่าประเด็นอื่น ๆ แสดงว่ายังมีการได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากภายนอก และ ผู้นำชุมชนยังมีการใช้ทุนทางสังคมในประเด็นการผลักดันกลุ่ม/องค์กรต่าง ๆ ในชุมชนร่วมกันให้ความช่วยเหลือ จัดหาสื่อ-อุปกรณ์การเรียนการสอนด้านอาชีพ การสละกำลังแรงงาน กำลังทรัพย์ เพื่อช่วยในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ด้านอาชีพในชุมชน และได้รับความร่วมมือจาก ส.ส., ส.ก. หรือ ส.ข. เพื่อสนับสนุนงบประมาณ มีระดับการใช้ทุนทางสังคมปานกลางค่อนข้างมาก ซึ่งประเด็นดังกล่าวถือได้ว่ามีความสำคัญมากในด้านการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล

เมื่อพิจารณาภาพรวม ผู้นำชุมชนมีทัศนคติต่อการใช้ทุนทางสังคมด้านการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92 แสดงว่าผู้นำชุมชนมีการดำเนินการด้านการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลอยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.9

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติผู้นำชุมชน

ต่อการใช้ทุนทางสังคมด้านการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล

ประเด็น	ระดับการดำเนินการ/การใช้					$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
การมีบุคลากรทางการศึกษาได้เข้ามาให้ความรู้กับคนในชุมชน	7.3 (6)	22.0 (18)	41.5 (34)	24.4 (20)	4.9 (4)	3.02	0.98	ปานกลาง
*การผลักดันกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ในชุมชนร่วมกันช่วยเหลือจัดหาสื่อ-อุปกรณ์การเรียน	4.9 (4)	25.6 (21)	46.3 (38)	19.5 (16)	3.7 (3)	3.09	0.89	ปานกลาง
*การสละกำลังแรงงาน ทรัพย์ เพื่อช่วยในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ด้านอาชีพในชุมชน	4.9 (4)	31.7 (26)	42.7 (35)	13.4 (11)	7.3 (6)	3.13	0.97	ปานกลาง
*การได้รับความร่วมมือจาก ส.ส., ส.ก. หรือ ส.ข. เพื่อสนับสนุนงบประมาณ	7.3 (6)	22.0 (18)	46.3 (38)	19.5 (16)	4.9 (4)	3.07	0.95	ปานกลาง

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับการดำเนินการ/การใช้					$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
การบริจาคทุนการศึกษาช่วยเหลือผู้ขาดแคลน	-	12.2 (10)	69.5 (57)	12.2 (10)	6.1 (5)	2.88	0.69	ปานกลาง
ชุมชนไม่ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก	-	2.4 (2)	45.1 (37)	36.6 (30)	15.9 (13)	2.34	0.77	น้อย
รวม						2.92	0.88	ปานกลาง

- ด้านการส่งเสริมอาชีพและรายได้

การส่งเสริมอาชีพและรายได้ ต้องมีการสำรวจชุมชนเกี่ยวกับกลุ่มอาชีพเพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมอาชีพและรายได้

จากการสำรวจของผู้นำชุมชนมีกลุ่มอาชีพที่มีอยู่ในชุมชน ได้แก่ ร้อยละ 53.7 เป็นอาชีพดั้งเดิม คือ กลุ่มทำขนมพื้นเมือง รองลงมาร้อยละ 52.4 เป็นกลุ่มการเกษตร พืช ผัก ผลไม้ ร้อยละ 31.7 เป็นกลุ่มงานหัตถกรรม กลุ่มศิลปะประดิษฐ์ ร้อยละ 25.6 เป็นกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าไหม ร้อยละ 19.6 เป็นกลุ่มสมุนไพร ร้อยละ 3.7 เป็นกลุ่มไอดีมโบราณ และร้อยละ 1.2 อื่น ๆ คือการทำปุ๋ยขยะหมอม (ตารางที่ 4.10)

ตารางที่ 4.10

จำนวน ร้อยละของกลุ่มอาชีพที่มีอยู่ในชุมชน

กลุ่มอาชีพที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมรายได้	มี		ไม่มี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มทำขนมพื้นเมือง	44	53.7	38	46.3
กลุ่มการเกษตร พืช ผัก ผลไม้	43	52.4	39	47.6
กลุ่มงานหัตถกรรม	26	31.7	56	68.3

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

กลุ่มอาชีพที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมรายได้	มี		ไม่มี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มศิลปะประดิษฐ์	24	29.3	58	70.7
กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าไหม	21	25.6	61	74.4
กลุ่มสมุนไพร	16	19.5	66	80.5
กลุ่มโฮตัมโบราณ	3	3.7	79	96.3
อื่นๆ ได้แก่ ทำปุ๋ยขยะหอม	1	1.2	81	98.8

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ N = 82

ผู้นำชุมชนมีทัศนคติต่อการใช้ทุนทางสังคมด้านการส่งเสริมอาชีพและรายได้ มีประเด็นต่อไปนี้

1. การแนะนำเกี่ยวกับการฝึกอบรมวิชาชีพให้คนในชุมชนมาเสริมอาชีพและเพิ่มรายได้ ส่วนใหญ่มีการดำเนินการในระดับมาก ร้อยละ 36.6 รองลงมาระดับปานกลาง ร้อยละ 29.3 ระดับมากที่สุด ร้อยละ 17.1 ระดับน้อยและน้อยที่สุดเท่ากัน ร้อยละ 8.5 พิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมพบว่า ผู้นำชุมชนมีการดำเนินการในการแนะนำเกี่ยวกับการฝึกอบรมวิชาชีพให้คนในชุมชนมาเสริมอาชีพและเพิ่มรายได้ เช่น การเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพ การฝึกทักษะวิชาชีพ การให้บริการด้านวิชาชีพ ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.45

2. การกระตุ้นให้ชุมชนมีความสนใจกิจกรรมกลุ่มอาชีพเสริมซึ่งช่วยให้ประชาชนอาชีพและมีรายได้เพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่มีการดำเนินการในระดับมาก ร้อยละ 40.2 รองลงมาระดับปานกลาง ร้อยละ 39.0 ระดับมากที่สุด ร้อยละ 8.5 ระดับน้อย ร้อยละ 7.3 และระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 4.9 พิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมพบว่า ผู้นำชุมชนมีการกระตุ้นให้ชุมชนมีความสนใจกิจกรรมกลุ่มอาชีพเสริมซึ่งช่วยให้ประชาชนอาชีพและมีรายได้เพิ่มขึ้น ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.40

3. การร่วมกับชุมชนจัดกิจกรรมการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุนกลุ่มสะสมทรัพย์ในชุมชน ส่วนใหญ่มีการดำเนินการในระดับปานกลาง ร้อยละ 43.9 รองลงมาระดับมาก ร้อยละ 34.1 ระดับมากที่สุดและน้อยเท่ากัน ร้อยละ 9.8 และระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 2.4 พิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมพบว่า ผู้นำชุมชนมีการดำเนินการในการร่วมกับชุมชนจัด

กิจกรรมการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุนกลุ่มสะสมทรัพย์ในชุมชน ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.39

การร่วมกับชุมชนสนับสนุนการจัดตั้งสหกรณ์ในชุมชน ส่วนใหญ่มีการดำเนินการในระดับปานกลาง ร้อยละ 50.0 รองลงมาในระดับน้อย ร้อยละ 15.9 ระดับมาก ร้อยละ 14.6 ระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 13.4 และระดับมากที่สุด ร้อยละ 6.1 พิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมพบว่า ผู้นำชุมชนมีการดำเนินการในการร่วมกับชุมชนสนับสนุนการจัดตั้งสหกรณ์ในชุมชน ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 2.84

การไม่มีความเข้าใจด้านการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้แก่ชุมชน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 37.8 รองลงมาในระดับน้อย ร้อยละ 25.6 ระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 23.2 ระดับมาก ร้อยละ 9.8 และระดับมากที่สุด ร้อยละ 3.7 พิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมพบว่า ผู้นำชุมชนไม่มีความเข้าใจด้านการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้แก่ชุมชน ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 2.45

การไม่ได้เข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้แก่ชุมชน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 43.9 รองลงมาในระดับปานกลาง ร้อยละ 30.5 ระดับน้อย ร้อยละ 19.5 ระดับมาก ร้อยละ 3.7 และระดับมากที่สุด ร้อยละ 2.4 พิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมพบว่า ผู้นำชุมชนไม่ได้เข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้แก่ชุมชน ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 2.01

การไม่ได้เข้าร่วมกับคณะกรรมการชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้แก่ชุมชน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 35.4 รองลงมาในระดับน้อย ร้อยละ 30.5 ระดับปานกลาง ร้อยละ 29.3 ระดับมากและมากที่สุดเท่ากัน ร้อยละ 2.4 พิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมพบว่า ผู้นำชุมชนไม่ได้เข้าร่วมกับคณะกรรมการชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้แก่ชุมชน ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 2.06

จะเห็นได้ว่าในประเด็นที่ผู้นำชุมชนไม่มีความเข้าใจ ไม่ได้เข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชน และไม่ได้เข้าร่วมกับคณะกรรมการชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้แก่ชุมชน นั้น มีระดับน้อยกว่าประเด็นอื่น ๆ แสดงว่าผู้นำชุมชนมีการเข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพและรายได้ยังน้อยอยู่ และยังคงต้องส่งเสริมด้วยการใช้ทุนทางสังคมในการส่งเสริมอาชีพและรายได้ด้วยการแนะนำเกี่ยวกับการฝึกอบรมวิชาชีพให้คนในชุมชนมาเสริมอาชีพและเพิ่มรายได้ เช่น การเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพ การฝึกทักษะวิชาชีพ การให้บริการด้านวิชาชีพ ซึ่ง

มีระดับมาก และประเด็นดังกล่าวถือได้ว่ามีความสำคัญมากในด้านการส่งเสริมอาชีพและรายได้ แก่ชุมชน

เมื่อพิจารณาภาพรวม ผู้นำชุมชนมีทัศนคติต่อการลงทุนทางสังคมด้านการส่งเสริมอาชีพและรายได้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.80 แสดงว่าผู้นำชุมชนมีการดำเนินการด้านการส่งเสริมอาชีพและรายได้ อยู่ในระดับน้อย (ตารางที่ 4.11)

ตารางที่ 4.11

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติผู้นำชุมชน
ต่อการลงทุนทางสังคมด้านการส่งเสริมอาชีพและรายได้

ประเด็น	ระดับการดำเนินการ/การใช้					$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
*การแนะนำเกี่ยวกับการฝึกอบรมวิชาชีพให้คนในชุมชนมาเสริมอาชีพและเพิ่มรายได้ เช่น การเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพ การฝึกทักษะวิชาชีพ การให้บริการด้านวิชาชีพ	17.1 (14)	36.6 (30)	29.3 (24)	8.5 (7)	8.5 (7)	3.45	1.14	มาก
การกระตุ้นให้ชุมชนมีความสนใจกิจกรรมกลุ่มอาชีพเสริมซึ่งช่วยให้ประชาชนอาชีพและมีรายได้เพิ่มขึ้น	8.5 (7)	40.2 (33)	39.0 (32)	7.3 (6)	4.9 (4)	3.40	0.93	ปานกลาง
การร่วมกับชุมชนจัดกิจกรรมการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุนกลุ่มสะสมทรัพย์ในชุมชน	9.8 (8)	34.1 (28)	43.9 (36)	9.8 (8)	2.4 (2)	3.39	0.89	ปานกลาง
การร่วมกับชุมชนสนับสนุนการจัดตั้งสหกรณ์ในชุมชน	6.1 (5)	14.6 (12)	50.0 (41)	15.9 (13)	13.4 (11)	2.84	1.04	ปานกลาง

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับการดำเนินการ/การใช้					$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
การไม่ได้มีความเข้าใจด้านการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้แก่ชุมชน	3.7 (3)	9.8 (8)	37.8 (31)	25.6 (21)	23.2 (19)	2.45	1.07	น้อย
*การไม่ได้เข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้แก่ชุมชน	2.4 (2)	3.7 (3)	30.5 (25)	19.5 (16)	43.9 (36)	2.01	1.06	น้อย
*การไม่ได้เข้าร่วมกับคณะกรรมการชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้แก่ชุมชน	2.4 (2)	2.4 (2)	29.3 (24)	30.5 (25)	35.4 (29)	2.06	0.99	น้อย
รวม						2.80	1.02	น้อย

สรุปภาพรวมค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะผู้นำชุมชนต่อการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำชุมชนมีทัศนะต่อการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94 หรือแยกพิจารณาทัศนะรายด้าน ได้แก่ ด้านการประสานสัมพันธ์ในชุมชน ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.10 ด้านการประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.05 ด้านการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.92 ด้านการมีส่วนร่วม ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.84 และด้านการส่งเสริมอาชีพและรายได้ ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.80 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาภาพรวม ปรากฏให้เห็นว่าการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 4.12)

ตารางที่ 4.12

สรุปภาพรวมค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติผู้นำชุมชน
ต่อการให้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาด้านอาชีพ

การให้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ด้านการประสานสัมพันธ์ในชุมชน	3.10	0.97	ปานกลาง
ด้านการมีส่วนร่วม	2.84	1.09	ปานกลาง
ด้านการประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ	3.05	0.98	ปานกลาง
ด้านการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล	2.92	0.88	ปานกลาง
ด้านการส่งเสริมอาชีพและรายได้	2.80	1.02	น้อย
รวม	2.94	0.99	ปานกลาง

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน

ผลการศึกษาส่วนใหญ่มีผู้ไม่แสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะใด ๆ ร้อยละ 56.1 และผู้ที่ให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน ร้อยละ 43.9 ผู้ศึกษาได้สรุปไว้ดังนี้

- ปัญหาและอุปสรรค

1. กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 13.41 เห็นว่า ชุมชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการจัดการด้านอาชีพหรือการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เท่าที่ควร เพราะคนรุ่นใหม่ในวัยทำงานไม่มีเวลาและไม่มีการทำกิจกรรมร่วมกับผู้สูงอายุ ถึงจะเป็นวันหยุดก็ตาม เพราะต้องการพักผ่อนในวันหยุด ส่วนคนในชุมชนต้องทำมาหากินไม่มีเวลามาฝึกอาชีพ เพราะเรื่องปากท้องต้องมาก่อนเรื่องเรียนรู้ ถ้ามีเวลาก็ศึกษาได้ตามโครงการที่นำเข้ามา

2. กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 9.76 เห็นว่า ทุนทรัพย์ และบุคลากรไม่เพียงพอในการส่งเสริมการจัดการศึกษาด้านอาชีพ และมีเงินลงทุนในการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านในการทำสินค้าไม่เพียงพอ รวมทั้งสถานที่ไม่เอื้ออำนวย เพราะส่วนใหญ่เป็นที่ส่วนบุคคล

3. กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 8.53 เห็นว่า ยังไม่มีผู้นำของหน่วยราชการมาแนะนำการพัฒนาอาชีพที่เป็นรูปธรรมชัดเจน จึงไม่เกิดการสนใจในอาชีพใหม่ ๆ ภาคีรัฐลงพื้นที่ในการสำรวจด้านอาชีพน้อยที่สุด และไม่ติดตามผล

4. กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 7.32 เห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคมีมากเพราะประชาชนผู้ที่มีฐานะดี ไม่ค่อยให้ความร่วมมือเท่าที่ควร

5. กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 4.88 เห็นว่า ชาวบ้านไม่ค่อยให้ความสนใจเท่าที่ควรทั้งที่บางชุมชนอยู่ติดกับโรงเรียน อีกทั้งคนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นคนถิ่นอื่นเข้ามาอยู่อาศัยไม่นานก็ย้าย

6. กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 56.10 ไม่ระบุปัญหาและอุปสรรคใด ๆ

ตารางที่ 4.13

จำนวนร้อยละ ข้อเสนอแนะต่อปัญหาและอุปสรรคในการใช้ทุนทางสังคม
เพื่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพ

ปัญหาและอุปสรรค	จำนวน	ร้อยละ
- ชุมชนไม่ให้ความร่วมมือในการจัดการด้านอาชีพหรือการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เท่าที่ควร	11	13.41
- ทุนทรัพย์ และบุคลากรไม่เพียงพอในการส่งเสริมการจัดการศึกษาด้านอาชีพ รวมทั้งสถานที่ไม่เอื้ออำนวย	8	9.76
- ไม่มีผู้นำของหน่วยราชการมาพัฒนาอาชีพที่เป็นรูปธรรมชัดเจน และไม่ติดตามผล	7	8.53
- ปัญหาและอุปสรรคมีมากเพราะประชาชนผู้มีฐานะดีไม่ให้ความร่วมมือ	6	7.32
- คนในชุมชนเป็นคนถิ่นอื่นเข้ามาอยู่ไม่นานก็ย้าย	4	4.88
- ไม่ระบุ	46	56.10
รวม	82	100.00

- ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน

1. กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 13.41 เห็นว่า ชุมชนมีความต้องการให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุน ในด้านการส่งเสริมอาชีพและรายได้ เพราะภาครัฐมีบทบาทความสำคัญอย่างยิ่งในการเข้ามามีส่วนสนับสนุนชุมชน และให้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องในกิจกรรมบางอย่างที่ควรมี แต่รัฐไม่เข้ามาดำเนินการอย่างจริงจังทั้งที่ในชุมชนมีพื้นที่ว่างเปล่าและทำได้ ขอให้รัฐทบทวนนโยบายในการส่งเสริมการใช้ทุนทางสังคมในการจัดการศึกษา และให้รัฐกระจายอำนาจลงสู่ชุมชน

2. กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 10.98 เห็นว่า ชุมชนมีความต้องการให้มีการจัดตั้งสถานที่สำหรับเด็กในชุมชน เสาะหาความรู้ การอ่าน การเล่น ตลอดจนผู้คนในชุมชนได้พบปะพูดคุยให้ความรู้ต่อกัน จัดสร้างห้องสมุด ที่ทำการตำรวจบ้าน เพราะคนในชุมชนส่วนใหญ่ที่อยู่บ้านเฉย ๆ คือ ผู้สูงอายุเท่านั้น ถ้าเป็นวันจันทร์-ศุกร์ คนหนุ่ม-สาวจะออกไปทำงานกันหมด ฉะนั้นผู้สูงอายุไม่ชอบศึกษาด้านอาชีพ จึงอยากที่จะให้ผู้ใหญ่มาทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันทุกคนในชุมชน นอกจากการไปสวดมนต์ที่วัดใกล้บ้าน

3. กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 10.98 เห็นว่า ชุมชนต้องการให้มีการจัดตั้งสถานที่ศึกษาด้านอาชีพในชุมชนทุกชุมชนหรือหน่วยเคลื่อนที่มาอยู่ในชุมชน หลักสูตรสั้น ๆ 1-2 เดือน โดยตั้งหน่วยไว้ในชุมชนชั่วคราวเป็นช่วง ๆ ที่วัดในชุมชน ให้ชุมชนตั้งกลุ่มอาชีพ ให้วิทยากรมาฝึกอาชีพให้แก่ชุมชน (วัดในชุมชน) อยากให้มีสนามกีฬาและสถานที่ออกกำลังกายสำหรับเด็กและผู้สูงอายุ ขอให้มีสหกรณ์ประจำชุมชน มีศูนย์อนามัยประจำชุมชน แต่ในชุมชนไม่มีสถานที่

4. กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 8.53 เห็นว่า ชุมชนมีความเห็นว่าควรอย่างยิ่งที่จะให้มีการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชนเพราะในแต่ละชุมชนจะได้รับทุนจากรัฐ ควรสนับสนุนการฝึกอาชีพ เพราะอยากให้มีสินค้าเป็นสินค้ากลุ่ม OTOP เป็นการให้คนในชุมชนได้แสดงศักยภาพความสามารถของตนเองเพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้อื่นที่ต้องการมีอาชีพ มีรายได้ ทำให้ชุมชนพัฒนามากขึ้น

5. กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 56.10 ไม่ระบุข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะใด ๆ

ตารางที่ 4.14

จำนวนร้อยละ ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาทุนทางสังคม
เพื่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
- ชุมชนมีความต้องการให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุน ในด้านการส่งเสริมอาชีพและรายได้ เพราะภาครัฐมีบทบาทความสำคัญอย่างยิ่งในการเข้ามามีส่วนสนับสนุนชุมชน	11	13.41
- ชุมชนมีความต้องการให้มีการตั้งสถานที่สำหรับให้เด็กได้หาความรู้ การอ่าน การเล่น ตลอดจนผู้คนในชุมชนได้พบปะพูดคุยให้ความรู้ต่อกัน ทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันทุกคนในชุมชน	9	10.98
- ชุมชนต้องการให้มีการจัดตั้งสถานที่ศึกษาด้านอาชีพในชุมชนทุกชุมชน ตั้งกลุ่มอาชีพ ให้วิทยากรมาฝึกอาชีพให้แก่ชุมชน	9	10.98
- ชุมชนมีความเห็นว่าควรอย่างยิ่งที่จะให้มีการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน มีสินค้า OTOP และชุมชนได้แสดงศักยภาพ	7	8.53
- ไม่ระบุ	46	56.10
รวม	82	100.00

ส่วนที่ 5 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาอาชีพ ในด้านต่าง ๆ

การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ จากข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา มาทดสอบความสัมพันธ์กับการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาอาชีพ ในด้านต่าง ๆ ผู้ศึกษาได้ใช้การทดสอบความมีนัยสำคัญที่ 0.05 โดยการหาค่า t-test และ F-test และผู้ศึกษาได้นำตัวแปรต่าง ๆ มาเปรียบเทียบหาความสัมพันธ์ พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาอาชีพ ในด้านต่าง ๆ คือ รายได้ของครอบครัว วุฒิการศึกษา และตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครอบครัวกับการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาอาชีพด้านการประสานสัมพันธ์ในชุมชน

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครอบครัวกับการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาอาชีพด้านการประสานสัมพันธ์ในชุมชน เมื่อทำการทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่าการดำเนินการในการประชุมผู้นำทางสังคมกับประชาชนเป็นประจำ การเชิญชวนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมชุมชน และการเป็นกรรมการพิจารณาการจัดบริการแหล่งเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ของครอบครัวต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 นั่นคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ของครอบครัวน้อยกว่า 10,000 บาท มีการดำเนินการในการประชุมผู้นำทางสังคมกับประชาชนเป็นประจำ การเชิญชวนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมชุมชน และการเป็นกรรมการพิจารณาการจัดบริการแหล่งเรียนรู้ แตกต่างกับกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ของครอบครัวมากกว่า 10,000 บาท (ตารางที่ 4.15)

ตารางที่ 4.15

การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของรายได้ของครอบครัวกับการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาอาชีพด้านการประสานสัมพันธ์ในชุมชน

รายได้ของครอบครัว	การประสานสัมพันธ์ ในชุมชน	จำนวน (N)	Mean	S.D.	t	Sig
น้อยกว่า 10,000 บาท	การประชุมผู้นำทางสังคมกับ ประชาชนเป็นประจำ	43	3.35	.650	-3.370	.001
มากกว่า 10,000 บาท		39	3.90	.821		
น้อยกว่า 10,000 บาท	การเชิญชวนเข้าร่วมกิจกรรม การเรียนรู้วัฒนธรรมชุมชน	43	3.26	.658	-3.055	.003
มากกว่า 10,000 บาท		39	3.77	.842		
น้อยกว่า 10,000 บาท	การเป็นกรรมการพิจารณา การจัดบริการแหล่งเรียนรู้	43	3.07	.856	-2.325	.023
มากกว่า 10,000 บาท		39	3.54	.969		

P < .05

5.2 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครอบครัวกับการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาอาชีพด้านการมีส่วนร่วม

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครอบครัวกับการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาอาชีพด้านการมีส่วนร่วม เมื่อทำการทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่า มีการร่วมประชุมปฏิบัติการจัดหลักสูตรท้องถิ่น การร่วมเป็นกรรมการพิจารณหลักสูตร การร่วมจัดทำ

แผนปฏิบัติการบริหารจัดการศึกษา การร่วมเป็นกรรมการประกันคุณภาพการเรียนการสอน การร่วมเป็นกรรมการติดตามผลการปฏิบัติงาน และการร่วมเป็นกรรมการติดตามผลงานผู้รับ การศึกษาด้านอาชีพของกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ของครอบครัวต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 นั่นคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ของครอบครัวน้อยกว่า 10,000 บาท มี การดำเนินการในการร่วมประชุมปฏิบัติการจัดหลักสูตรท้องถิ่น การร่วมเป็นกรรมการพิจารณา หลักสูตร การร่วมจัดทำแผนปฏิบัติการบริหารจัดการศึกษา การร่วมเป็นกรรมการประกันคุณภาพ การเรียนการสอน การร่วมเป็นกรรมการติดตามผลการปฏิบัติงาน และการร่วมเป็นกรรมการ ติดตามผลงานผู้รับการศึกษาด้านอาชีพ แตกต่างกับกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ของครอบครัว มากกว่า 10,000 บาท (ตารางที่ 4.16)

ตารางที่ 4.16

การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของรายได้ของครอบครัวกับการใช้ทุนทางสังคม
กับการจัดการศึกษาอาชีพด้านการมีส่วนร่วม

รายได้ของครอบครัว	การมีส่วนร่วม	จำนวน (N)	Mean	S.D.	t	Sig
น้อยกว่า 10,000 บาท	การร่วมประชุมปฏิบัติ	43	2.74	.848	-2.259	.027
มากกว่า 10,000 บาท	การจัดทำหลักสูตร ท้องถิ่น	39	3.26	1.163		
น้อยกว่า 10,000 บาท	การร่วมเป็นกรรมการ	43	2.58	.957	-2.107	.038
มากกว่า 10,000 บาท	พิจารณาหลักสูตร ท้องถิ่น	39	3.10	1.273		
น้อยกว่า 10,000 บาท	การร่วมจัดทำแผน	43	2.77	1.088	-2.208	.030
มากกว่า 10,000 บาท	ปฏิบัติการบริหารจัดการ การศึกษา	39	3.31	1.127		
น้อยกว่า 10,000 บาท	การร่วมเป็นกรรมการ	43	2.58	.932	-2.171	.033
มากกว่า 10,000 บาท	ประกันคุณภาพการ เรียนการสอน	39	3.08	1.133		

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

รายได้ของครอบครัว	การมีส่วนร่วม	จำนวน (N)	Mean	S.D.	t	Sig
น้อยกว่า 10,000 บาท	การร่วมเป็นกรรมการ	43	2.51	.798	-2.551	.013
มากกว่า 10,000 บาท	ติดตามผลการปฏิบัติงาน	39	3.10	1.231		
น้อยกว่า 10,000 บาท	การร่วมเป็นกรรมการ	43	2.44	.796	-2.515	.014
มากกว่า 10,000 บาท	ติดตามผลงานผู้รับ การศึกษาอาชีพ	39	3.00	1.192		

$P < .05$

5.3 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครอบครัวกับการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาอาชีพด้านการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครอบครัวกับการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาอาชีพด้านการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล เมื่อทำการทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่าการสละกำลังแรงกาย ทรัพย์ในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ของครอบครัวต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 นั่นคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ของครอบครัวน้อยกว่า 10,000 บาท มีการสละกำลังแรงกาย ทรัพย์ในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ แตกต่างกับกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ของครอบครัวมากกว่า 10,000 บาท (ตารางที่ 4.17)

ตารางที่ 4.17

การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของรายได้ของครอบครัวกับการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาอาชีพการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล

รายได้ของครอบครัว	การให้ความช่วยเหลือ เกื้อกูล	จำนวน (N)	Mean	S.D.	t	Sig
น้อยกว่า 10,000 บาท	การสละกำลังแรงกาย	43	2.91	.840	-2.295	.024
มากกว่า 10,000 บาท	ทรัพย์ในการจัดตั้งศูนย์ การเรียนรู้	39	3.38	1.042		

$P < .05$

5.4 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครอบครัวกับการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาอาชีพด้านการส่งเสริมอาชีพและรายได้

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครอบครัวกับการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาอาชีพด้านการส่งเสริมอาชีพและรายได้ เมื่อทำการทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่าการกระตุ้นให้ชุมชนมีความสนใจกิจกรรมกลุ่มอาชีพ การจัดกิจกรรมการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุน การสนับสนุนการจัดตั้งสหกรณ์ในชุมชน และการไม่มีความเข้าใจด้านการส่งเสริมอาชีพและรายได้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ของครอบครัวต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 นั่นคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ของครอบครัวน้อยกว่า 10,000 บาท มีการกระตุ้นให้ชุมชนมีความสนใจกิจกรรมกลุ่มอาชีพ การจัดกิจกรรมการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุน การสนับสนุนการจัดตั้งสหกรณ์ในชุมชน และการไม่มีความเข้าใจด้านการส่งเสริมอาชีพและรายได้ แตกต่างกับกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ของครอบครัวมากกว่า 10,000 บาท (ตารางที่ 4.18)

ตารางที่ 4.18

การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของรายได้ของครอบครัวกับการใช้ทุนทางสังคม
กับการจัดการศึกษาอาชีพด้านการส่งเสริมอาชีพและรายได้

รายได้ของครอบครัว	การส่งเสริมอาชีพและรายได้	จำนวน (N)	Mean	S.D.	t	Sig
น้อยกว่า 10,000 บาท	การกระตุ้นให้ชุมชนมีความสนใจกิจกรรมกลุ่มอาชีพ	43	3.14	.861	-2.807	.006
มากกว่า 10,000 บาท		39	3.69	.922		
น้อยกว่า 10,000 บาท	การจัดกิจกรรมการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุน	43	3.00	.787	-4.706	.000
มากกว่า 10,000 บาท		39	3.82	.790		
น้อยกว่า 10,000 บาท	การสนับสนุนการจัดตั้งสหกรณ์ในชุมชน	43	2.47	.984	-3.717	.000
มากกว่า 10,000 บาท		39	3.26	.938		
น้อยกว่า 10,000 บาท	การไม่มีความเข้าใจด้านการส่งเสริมอาชีพและรายได้	43	2.21	.888	-2.206	.030
มากกว่า 10,000 บาท		39	2.72	1.191		

P < .05

5.5 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างวุฒิการศึกษากับการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาอาชีพด้านการมีส่วนร่วม

พบว่าค่าเฉลี่ยของการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาอาชีพด้านการมีส่วนร่วมมีความแตกต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น มีค่าเฉลี่ย 2.91 สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอนุปริญญา และที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่า (ตารางที่ 4.19)

ตารางที่ 4.19

การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของวุฒิการศึกษากับการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาอาชีพด้านการมีส่วนร่วม

วุฒิการศึกษา	N	Mean	S.D.
ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น	55	2.91	1.09
มัธยมศึกษาตอนปลายและอนุปริญญา	16	2.85	0.92
ปริญญาตรีและสูงกว่า	11	2.46	1.13

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างวุฒิการศึกษา กับการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาอาชีพด้านการมีส่วนร่วม เมื่อทำการทดสอบโดยการหาค่า F-test พบว่า การร่วมเป็นกรรมการประกันคุณภาพการเรียนการสอน การร่วมเป็นกรรมการติดตามผลงานผู้รับการศึกษาอาชีพ การร่วมเป็นกรรมการติดตามผลงานผู้รับการศึกษาอาชีพ และการร่วมเป็นกรรมการติดตามผลงานผู้รับการศึกษาอาชีพของกลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาอาชีพด้านการมีส่วนร่วม ในการร่วมเป็นกรรมการประกันคุณภาพการเรียนการสอน การร่วมเป็นกรรมการติดตามผลงานผู้รับการศึกษาอาชีพ การร่วมเป็นกรรมการติดตามผลงานผู้รับการศึกษาอาชีพ และการร่วมเป็นกรรมการติดตามผลงานผู้รับการศึกษาอาชีพแตกต่างกัน (ตารางที่ 4.20)

ตารางที่ 4.20

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง
 วุฒิการศึกษากับการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษา
 อาชีพด้านการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	M.S.	F	P
การร่วมเป็นกรรมการประกัน คุณภาพการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	3	8.033	4.017	3.859	.025
	ภายในกลุ่ม	79	82.223	1.041		
การร่วมเป็นกรรมการ ติดตามผลงานผู้รับ การศึกษาอาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	3	7.117	3.558	3.520	.034
	ภายในกลุ่ม	79	79.859	1.011		
การร่วมเป็นกรรมการ ติดตามผลงานผู้รับ การศึกษาอาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	3	9.753	4.877	4.086	.020
	ภายในกลุ่ม	79	94.295	1.194		
การร่วมเป็นกรรมการ ติดตามผลงานผู้รับ การศึกษาอาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	3	11.444	5.722	4.473	.014
	ภายในกลุ่ม	79	101.056	1.279		

$P < .05$

5.6 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชน
 กับการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาอาชีพด้านการมีส่วนร่วม

พบว่า พบว่าค่าเฉลี่ยของการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาอาชีพด้านการ
 มีส่วนร่วม มีความแตกต่างกันตามตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชน โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่ง
 เป็นเลขาและเหรัญญิก มีค่าเฉลี่ย 3.50 สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งเป็นประธานและ
 รองประธาน และกลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งเป็นกรรมการ (ตารางที่ 4.21)

ตารางที่ 4.21
การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชน
กับการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษา
อาชีพด้านการมีส่วนร่วม

ตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชน	N	Mean	S.D.
ประธานและรองประธาน	19	2.79	1.23
เลขาและเหรัญญิก	16	3.50	0.96
กรรมการ	47	2.62	1.09

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชนกับการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาอาชีพด้านการมีส่วนร่วม เมื่อทำการทดสอบโดยการหาค่า F-test พบว่า การร่วมเป็นกรรมการพิจารณาหลักสูตรท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งในคณะกรรมการต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชนแตกต่างกัน มีการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาอาชีพด้านการมีส่วนร่วม ในการร่วมเป็นกรรมการพิจารณาหลักสูตรท้องถิ่นแตกต่างกัน (ตารางที่ 4.22)

ตารางที่ 4.22
การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง
ตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชนกับการใช้ทุนทางสังคมกับ
การจัดการศึกษาอาชีพด้านการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	M.S.	F	P
การร่วมเป็นกรรมการพิจารณาหลักสูตรท้องถิ่น	ระหว่างกลุ่ม	2	9.345	4.673	3.835	.026
	ภายในกลุ่ม	79	105.610	1.219		

$P < .05$

5.7 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชนกับการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาอาชีพด้านการประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ

พบว่าค่าเฉลี่ยของการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาอาชีพด้านการประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ มีความแตกต่างกันตามตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชน โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งเป็นประธานและรองประธาน มีค่าเฉลี่ย 3.00 สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งเป็นกรรมการ และกลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งเป็นเลขาและเหรัญญิก (ตารางที่ 4.23)

ตารางที่ 4.23

การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชนกับการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาอาชีพด้านการประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ

ตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชน	N	Mean	S.D.
ประธานและรองประธาน	19	3.00	1.11
เลขาและเหรัญญิก	16	2.25	0.93
กรรมการ	47	2.32	0.94

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชนกับการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาอาชีพด้านการประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ เมื่อทำการทดสอบโดยการหาค่า F-test พบว่าการไม่ได้เข้าร่วมกับหน่วยงานภายนอกด้านการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งในคณะกรรมการต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชนแตกต่างกัน มีการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาอาชีพด้านการประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ ในการที่ไม่ได้เข้าร่วมกับหน่วยงานภายนอกด้านการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้แตกต่างกัน (ตารางที่ 4.24)

ตารางที่ 4.24

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง
ตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชนกับการใช้ทุนทางสังคม
กับการจัดการศึกษาอาชีพด้านการประสาน
ความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ

การประสานความร่วมมือกับ องค์กรอื่น ๆ	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	M.S.	F	P
การไม่ได้เข้าร่วมกับหน่วยงานภายนอก ด้านการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้	ระหว่างกลุ่ม	2	7.177	3.589	3.769	.027
	ภายในกลุ่ม	79	75.213	.952		

$P < .05$

สรุปการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาอาชีพ
ในด้านต่าง ๆ

จากการทดสอบความสัมพันธ์ มีตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาอาชีพ ในด้านต่าง ๆ คือ รายได้ของครอบครัว วุฒิการศึกษา และตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชน สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

รายได้ของครอบครัวที่ต่างกัน มีความสัมพันธ์กับการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาอาชีพ ในด้านต่าง ๆ คือ การประสานสัมพันธ์ในชุมชน การมีส่วนร่วม การให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล และการส่งเสริมอาชีพและรายได้ต่างกัน นั่นคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ของครอบครัวมากกว่า จะมีการดำเนินการในการมีส่วนร่วมกับการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาอาชีพ มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้น้อยกว่า แสดงว่ารายได้ของครอบครัวมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาอาชีพของชุมชน

วุฒิการศึกษา และตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชนที่ต่างกันมีความสัมพันธ์กับการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาอาชีพด้านการมีส่วนร่วม และการประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ ต่างกัน

ดังนั้น รายได้ของครอบครัว วุฒิการศึกษา และตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาอาชีพของชุมชน

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม

การศึกษา เรื่อง การพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพ นอกจากการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแล้ว ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของทุนทางสังคมที่มีในชุมชนกับการจัดการศึกษาด้านอาชีพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำชุมชนและการสนทนากลุ่มกับตัวแทนกลุ่มอาชีพ และตัวแทนประชาชน

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษา ผู้ศึกษาใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบลุ่มลึกและการสนทนากลุ่ม อันนำผลการวิจัยออกเป็นประเด็นหลักดังนี้

1. ประเด็นเกี่ยวกับลักษณะของทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน
2. ประเด็นเกี่ยวกับการใช้ทุนทางสังคมในการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน
3. ประเด็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการใช้ทุนทางสังคมในการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน
4. ประเด็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน

ผลการศึกษา ปรากฏดังต่อไปนี้

1. ประเด็นเกี่ยวกับลักษณะของทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน

เป็นการศึกษาประเด็นเกี่ยวกับลักษณะของทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนอันประกอบไปด้วยแนวคำถามเรื่องความเข้าใจต่อคำว่าทุนทางสังคม วิธีการใช้ทุนทางสังคม และการใช้ทุนทางสังคมเพื่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน ซึ่งได้นำเสนอผลการศึกษาตามแนวคำถามดังต่อไปนี้

- ความเข้าใจต่อคำว่าทุนทางสังคมของกรณีศึกษา

ผลจากการศึกษาโดยพิจารณาจากคำตอบที่ได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม พบว่าความเข้าใจด้านทุนทางสังคมของตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ มีความเข้าใจทุนทางสังคมที่มองเห็นเป็นรูปธรรม ที่เป็นทุนสถาบัน ได้แก่ โรงเรียน และวัดที่อยู่ในชุมชน

ดังที่ผู้นำชุมชนได้กล่าวว่า

“โรงเรียนก็ดี วัดก็ดี ถือว่าเป็นทุนทางสังคมในชุมชนของเรา เพราะเป็นแหล่งที่ศึกษาของสังคมด้วย”

และที่เห็นได้ชัดอีกอย่างหนึ่งคือ ทุนมนุษย์ ซึ่งเป็นความเห็นส่วนใหญ่ของทั้งตัวแทนกลุ่มอาชีพและตัวแทนกลุ่มประชาชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับทุนทางสังคมว่า คือ ทุนบุคคล ที่เป็นที่ยอมรับ การนับถือ การเชื่อถือของคนในชุมชน ซึ่งทุนบุคคลนั้นจะทำให้เกิดความร่วมมือของคนในชุมชนได้

ดังที่ตัวแทนกลุ่มอาชีพได้เสนอความเข้าใจต่อทุนทางสังคมไว้ว่า

“ทุนทางสังคมนี้อาจจะเป็นตัวเรา สมอของเรา ความคิดริเริ่ม อะไรที่เอามาหยิบใช้ได้ ในตรงนั้น” และกล่าวเสริมอีกว่า “ทุนที่เป็นตัวบุคคล เป็นความยอมรับนับถือ”

และตัวแทนประชาชนท่านหนึ่ง ได้กล่าวว่า

“ทุนทางสังคม หมายถึง บุคคลในชุมชนนับถือและก็เชื่อถือในคนที่จะปฏิบัติงาน เพราะเป็นทุนหนึ่งทางสังคมที่จะชักจูงให้คนในชุมชนเข้ามาร่วมมือเราได้”

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน ส่วนใหญ่เห็นว่า เป็นทุนบุคคล ที่มาจากการเป็นที่ยอมรับ การนับถือเชื่อถือของคนในชุมชนตามความเข้าใจของตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ เป็นทุนบุคคลที่จะทำให้เกิดความร่วมมือของคนในชุมชนได้ และยังมีทุนอีกอย่างหนึ่ง คือ วัด และโรงเรียนที่ทำการจัดการศึกษาอยู่ในชุมชน เป็นสถานที่ที่คนในชุมชนได้ใช้เป็นแหล่งความรู้ให้การศึกษาในชุมชน และสามารถอาศัยใช้สถานที่ในการร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

- ความเข้าใจในวิธีการใช้ทุนทางสังคมของกรณีศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า วิธีการใช้ประโยชน์จากความเข้าใจทุนทางสังคม เพื่อการนำไปใช้ให้เกิดผลเป็นรูปธรรม คือการได้เรียนรู้วิธีการทำงานจากความเข้าใจในการใช้ทุนทางสังคม

ดังที่ตัวแทนกลุ่มอาชีพท่านหนึ่งกล่าวถึงวิธีการที่ทำให้เห็นการใช้ประโยชน์จากความเข้าใจทุนทางสังคมไว้ว่า

“กล้วยตากจะทำยังไงให้ผลิตผลนั้น อยู่ได้นาน ต้องมีการถนอมอะไร ต้องผ่านขั้นตอนอะไร ตรงนี้เป็นอย่างหนึ่งด้วย หลาย ๆ อย่าง กว่าจะประสบความสำเร็จ การเรียนรู้ด้วย เพื่อจะมาประยุกต์ใช้ในการทำงานของเราให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพเพิ่มขึ้น”

นอกจากนี้ยังพบว่า คำตอบที่ได้มานั้นแสดงให้เห็นว่า ทุนทางสังคมถูกนำมาใช้ประโยชน์ได้ ดังตัวแทนประชาชนท่านหนึ่งได้กล่าวว่า

“การรวมกลุ่มนี้ก็มี อย่างการปั้นพระพุทธรูป เพราะว่ายังมีการสอนเด็กด้วย”

จะเห็นได้ว่าลักษณะวิธีการใช้ทุนทางสังคมเป็นการใช้สถานที่ในการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อการรวมกลุ่ม การพบปะกันเพื่อทำกิจกรรม แลกเปลี่ยนทัศนะ มีการถ่ายทอดความรู้ให้เด็ก ๆ มีการนำภูมิปัญญามาผสมผสานในการเรียนรู้เรื่องการถนอมอาหารและมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน

- การใช้ทุนทางสังคมเพื่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า สภาพของชุมชนมีการใช้ทุนทางสังคมเพื่อผลประโยชน์ทางมูลค่าเพิ่มอันจะเป็นประโยชน์ต่ออาชีพ และสามารถเพิ่มรายได้ รวมทั้งสภาพชุมชนมีการใช้ทุนทางสังคมด้านการส่งเสริมการศึกษาอาชีพ และการส่งเสริมการศึกษาด้านวิชาการในชุมชน

ดังที่ท่านตัวแทนกลุ่มอาชีพท่านหนึ่ง กล่าวว่า

“ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาการส่งเสริมการศึกษาในชุมชนนี้ไปด้วยกันได้ ...เราคิดว่าทำยังไงให้มันเกิดขึ้นให้รูปร่างลักษณะมันดีขึ้น ทันสมัยขึ้น เป็นที่ยอมรับของผู้ซื้อจะดีกว่า”

และตัวแทนประชาชนท่านหนึ่ง กล่าวแสดงความคิดเห็นการนำมาใช้ประโยชน์ และสิ่งที่เป็นประโยชน์จริง ๆ ว่า

“นำมาใช้ประโยชน์จริง เกี่ยวกับด้านส่งเสริมการศึกษา มีทั้งปั้นและวาด เพราะว่า มันอยู่ในระบบเดียวกันเลย และมีการสอนภาษาอังกฤษด้วย”

จะเห็นได้ว่าลักษณะในการใช้ทุนทางสังคมเพื่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพที่สามารถจะส่งเสริมได้จริงในชุมชนก็คือ การส่งเสริมด้านอาชีพ คืองานศิลปะ มีงานปั้น งานวาด และการส่งเสริมด้านวิชาการ คือ การสอนภาษาอังกฤษ ซึ่งสามารถที่จะเป็นส่วนเสริมให้มีผลิตภัณฑ์ที่มีรูปลักษณะที่ดีขึ้น ทันสมัยขึ้น ซึ่งเป็นที่ต้องการของผู้ซื้อได้ดีกว่าเป็นอย่างมาก

ดังนั้น ความเข้าใจลักษณะทุนทางสังคมของประชาชนในชุมชน ยังมีความเข้าใจในระดับพื้นฐานเป็นองค์ประกอบของทุนทางสังคมที่มองเห็น ส่วนใหญ่ทุนที่มีอยู่ในชุมชนคือ “ทุนมนุษย์” ที่มีอยู่ในตัวบุคคลนั้นก็คือ การเป็นที่ยอมรับ การเชื่อถือ การนับถือของคนในชุมชน ซึ่งบุคคลนั้นทำให้เกิดความร่วมมือ เกิดการรวมกลุ่มของคนในชุมชนได้ และทุนที่เป็นสถาบัน ได้แก่ วัด และโรงเรียนที่เป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เป็นสถานที่ที่เกิดการรวมกลุ่มของชุมชน ซึ่งลักษณะและวิธีการใช้เพื่อเกิดประโยชน์จากทุนทางสังคมมาจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน การถ่ายทอดภูมิปัญญาเพื่อประยุกต์ใช้ในการทำงาน

2. ประเด็นเกี่ยวกับการใช้ทุนทางสังคมในการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน

เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการใช้ทุนทางสังคมในการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชนอันประกอบไปด้วยแนวคำถามเรื่องการสร้างความสัมพันธ์กันระหว่างประชาชนในชุมชนเป็นเช่นไร การมีส่วนร่วม และการให้ความร่วมมือของประชาชนในชุมชนต่อกิจกรรมต่าง ๆ ในการใช้ทุนทาง

สังคมเป็นอย่างไร การให้ความรู้ในการใช้ทุนทางสังคม และการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรในชุมชน หรือนอกชุมชนเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาด้านอาชีพอย่างไร และการเข้ามีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนและประชาชนในการปฏิบัติงาน การประชุม การวางแผน การติดตามผลและประเมินผลต่อการให้ทุนทางสังคมเพื่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชนเป็นอย่างไร ซึ่งได้นำเสนอผลการศึกษาดังต่อไปนี้

- การสร้างความสัมพันธ์กันระหว่างประชาชนในชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า วิธีการสร้างความสัมพันธ์อาศัยโอกาสจากการรวมกลุ่มของประชาชนในเทศกาลวันสำคัญต่าง ๆ ในการสร้างความเข้าใจเรื่องสำคัญ แผนงานที่สำคัญในการพัฒนาชุมชน

ดังที่ท่านผู้นำชุมชนบอกเล่าวิธีการที่ได้ดำเนินไว้ว่า

“วิธีการก็คือสร้างความสัมพันธ์ในงานเทศกาลต่าง ๆ วันพระใหญ่ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา ผมก็จะพูดให้ชาวบ้านได้เห็นภาพรวม”

จะเห็นได้ว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนในชุมชนยังมีการสร้างเฉพาะกลุ่ม โดยอาศัยเรื่องของการนำวัฒนธรรมประเพณีทางศาสนามาเป็นตัวประสานระหว่างประชาชนในชุมชน ซึ่งยังปรากฏในลักษณะของการเข้ามำบำเพ็ญกุศลตามวันสำคัญทางศาสนา

- การใช้ทุนทางสังคมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า การเข้าร่วมในชุมชนต่อกิจกรรมเพื่อการใช้ทุนทางสังคมของชุมชนมีวิธีการที่ผู้นำชุมชน ได้ใช้สถานที่ คือ วัดเป็นแหล่งดึงประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในชุมชนต่อกิจกรรมต่าง ๆ โดยมี ทุนบุคคล คือ พระ เป็นผู้เชื่อมโยงระหว่างประชาชนในชุมชน

ดังที่ท่านผู้นำชุมชน ได้สะท้อนจำนวนของการให้ความร่วมมือและการเข้าร่วมในกิจกรรมของคนในชุมชนว่า

“ก็ครั้งหนึ่ง....แต่ก่อนสถาบันเราเนี่ย ทุนสถาบันเนี่ย คนก็ไม่ค่อยเข้าวัดเท่าไรใช่ไหม แล้วผมก็ต้องมารีเริ่ม พาเค้ามาสวดมนต์วัดให้ว่าพระพาเค้านอนวัดจัดเทศน์มหาชาติให้คนติด ผมก็จะให้พระท่านช่วยพูดช่วยอะไรเป็นอย่างนั้น”

สภาพของการเข้าร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อการใช้ทุนทางสังคมเพื่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพนั้น มีความพยายามจะเรียนรู้ในลักษณะของการรวมกลุ่มเพื่อผลักดันให้เกิดความสามัคคีความรักซึ่งกันและกัน ซึ่งจะต้องอาศัยระยะเวลาและการเรียนรู้ของประชาชนในชุมชน ดังที่ท่านตัวแทนกลุ่มอาชีพท่านหนึ่งได้กล่าวว่า

“ทำกิจกรรมร่วมกัน อย่างน้อย ๆ การรวมกลุ่มกันก็เป็นส่วนหนึ่งที่เกิดความรัก ความสามัคคีในกลุ่มคนที่มา”

นอกจากนั้นยังได้กล่าวถึงวิธีการใช้ทุนทางสังคมด้านมนุษยที่เป็นทรัพยากรภายใน และภายนอกชุมชน ที่เข้ามากระตุ้นและส่งเสริมกิจกรรมของชุมชน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมใน กิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมให้ความรู้ในการใช้ทุนทางสังคมเพื่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพใน ชุมชน โดยเริ่มจากสิ่งที่มีอยู่ใกล้ตัวในชีวิตประจำวัน ง่ายในชุมชนก่อน เช่น การทำไข่เค็ม และ การเพิ่มรายได้จากการทำดอกไม้รับปริญญา

ดังที่ตัวแทนกลุ่มอาชีพอีกท่านหนึ่งกล่าวสนับสนุนไว้ดังนี้

“เขาจบจากลาดกระบังจบวิทยาศาสตร์มาเขาก็ทำงานด้วย ทางกลุ่มเราก็ขอให้เขา ไป แล้วเขาก็มาช่วย....แรก ๆ ก็ทำง่าย คือ ทำไข่เค็ม”

และตัวแทนประชาชนท่านหนึ่ง กล่าวว่า

“มีอาจารย์จากธรรมศาสตร์อยู่ในชุมชน เขาเอากำหนดของการรับปริญญามาให้ที่ ชุมชน แล้วที่ชุมชนทำพวกดอกไม้ที่รับปริญญา”

จะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วม และการให้ความร่วมมือของประชาชนในชุมชนต่อ กิจกรรมต่าง ๆ ในการใช้ทุนทางสังคมนั้น ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรม กิจกรรมทาง ประเพณีต่าง ๆ เกิดขึ้นได้โดยการนำของผู้นำชุมชนซึ่งใช้วัดเป็นสถานที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่าง ๆ แต่ก็ยังต้องอาศัยระยะเวลาการเรียนรู้ในการทำกิจกรรมที่จะทำให้เกิดความ สามัคคีในชุมชน โดยมีทุนบุคคล คือ พระ ในการประสานเชื่อมโยง รวมทั้งยังได้มีการกระตุ้นและ ส่งเสริมทางการศึกษาทั้งด้านอาชีพ และด้านวิชาการ จากบุคคลที่มีความสามารถในการ ถ่ายทอดความรู้ทั้งจากภายในและภายนอกชุมชน

- วิธีการให้ความรู้ในการใช้ทุนทางสังคมในการจัดการทรัพยากรภายในและ ภายนอกชุมชนเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาด้านอาชีพ

ผลการศึกษาพบว่า วิธีการให้ความรู้เพื่อส่งเสริมการใช้ทุนทางสังคมเพื่อ ก่อให้เกิดการจัดการศึกษาด้านอาชีพ ในการจัดการทรัพยากรภายในและภายนอกชุมชนนั้น โดย ใช้การกระจายเสียงเป็นสื่อและการเข้าร่วมประชุมกันของชุมชน

ดังที่ผู้นำชุมชน ได้ไว้ดังนี้

“พอเราไปรับข้อมูลมาได้ข้อมูลต่าง ๆ มาแล้วนอกจากเปิดขยายเสียงตามสายเพื่อ ประชาสัมพันธ์ให้ได้รับข้อมูลข่าวสาร ก็มีการประชุมชุมชน มีประชุมคณะกรรมการชุมชน”

นอกจากนั้นการใช้ทรัพยากรบุคคลจากภายในและภายนอกเข้ามาส่งเสริมการจัด
การศึกษาด้านอาชีพ

ดังที่ตัวแทนกลุ่มอาชีพท่านหนึ่ง กล่าวว่า

“เราก็รวมกลุ่มแล้วเอาวิทยากรมาสอนพอมาสอนก็เกิดรายได้ขึ้นมาตรงนี้เป็นรายได้
เสริม” ตัวแทนประชาชนท่านหนึ่ง กล่าวไว้ว่า

“การส่งเสริมการสืบสายอยู่แล้ว ในบ้านที่ทำพระมีครูมาสอนอยู่แล้ว ส่วนครูจาก
หมู่บ้านทรัพย์เจริญ ที่สอนอยู่วัดรัชฎาฯจะมาสอนภาษาอังกฤษแล้วก็สอนคณิตคือจะส่งเสริมอยู่
แล้ว”

การให้ความรู้ในการใช้ทุนทางสังคม และการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการ
ทรัพยากรในชุมชน หรือนอกชุมชนเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาด้านอาชีพ มีการให้ความรู้ใน
ลักษณะของการสื่อสาร โดยการใช้เครื่องขยายเสียงและการรวมกลุ่มจากการเข้าร่วมประชุม และ
การใช้ทรัพยากรภายในและภายนอกชุมชน โดยผู้นำชุมชนดำเนินการเชิญวิทยากร บุคคลผู้
มีความรู้ทั้งด้านวิชาชีพ เพื่อให้ชุมชนได้มีรายได้เสริม อาชีพเสริม เช่น การทำไข่เค็ม การทำช่อ
ดอกไม้รับปริญญา เป็นต้น และความรู้ด้านวิชาการให้แก่เด็ก เป็นการส่งเสริมทางการศึกษา คือ
การสอนภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์

- การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนและประชาชนในการปฏิบัติงาน การ
ประชุม การวางแผน การติดตามผลและประเมินผลต่อการใช้ทุนทางสังคมเพื่อการจัดการศึกษา
ด้าน อาชีพในชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า วิธีการรวมกลุ่ม การประชุมเพื่อติดตามผลการปฏิบัติงาน
และสร้างความเข้าใจเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมต่อการใช้ทุนทางสังคมเพื่อการจัดการศึกษาด้าน
อาชีพ เป็นวิธีการใช้การมีส่วนร่วมในการร่วมประชุมเป็นประจำทุกเดือนกับหน่วยงานภาครัฐ คือ
สำนักงานเขต เพื่อรับทราบข้อมูลข่าวสาร และข้อเสนอต่าง ๆ ของชุมชน ซึ่งมีทั้งผู้นำชุมชนและ
ได้ดำเนินการให้คณะกรรมการชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วย

ดังที่ผู้นำชุมชนได้เล่าว่า

“มีการประชุมร่วมกันกับทางเขตทุกเดือน พอได้ข่าว ได้ข้อมูลมา ก็เปิดเครื่อง
ขยายเสียงตามสายให้ประชาชนเขาทราบ”

ในการติดตามผลการปฏิบัติ ก็เกิดจากคนในชุมชนจัดตั้งกันเองเป็นคณะกรรมการ
ของชุมชน ดังตัวแทนประชาชนท่านหนึ่งได้กล่าวเสริมไว้ว่า

“ชุมชนมีคณะกรรมการของชุมชนจัดตั้งมา อย่างทำดอกไม้จะมีคณะกรรมการ 3 คน เข้ามาติดตามว่าทำจริงไหม แล้วผลิตขายได้ไหม แล้วขายมาได้กำไรเท่าไร แล้วเฉลี่ยแล้ว คนหนึ่งได้เท่าไร ก็จะเป็นคนติดตาม”

ดังนั้น การใช้ทุนทางสังคมในการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน มีลักษณะที่ใช้คือ เป็นการระดมทุนทางสังคมจากภายในและภายนอกชุมชน อันได้แก่ใช้ ทุนบุคคล วัด โรงเรียน และชุมชนเข้ามาส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านอาชีพในลักษณะการใช้พื้นที่ร่วมกัน การที่จะได้รับความร่วมมือจากประชาชนในชุมชนนั้นต้องสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน ซึ่งวิธีการที่ผู้นำชุมชนใช้ในการประสานความสัมพันธ์ คือ วัดเป็นแหล่งดึงประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในชุมชนต่อกิจกรรมต่าง ๆ โดยมี ทุนบุคคล คือ พระ เป็นผู้เชื่อมโยงระหว่างประชาชนในชุมชน ทำให้เกิดการรวมกลุ่ม และการให้ความร่วมมือตามมา ในการส่งเสริมการศึกษาอาชีพนั้น ประชาชนในชุมชนได้มีการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ทั้งจากภายในและภายนอก คือ การส่งเสริมทางการศึกษาด้านอาชีพ และการส่งเสริมการศึกษาด้านวิชาการ ด้วยการเชิญบุคคลผู้มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ในแต่ละด้านมาให้ความรู้แก่ชุมชน และมีการเรียนรู้ภายในชุมชน คือ การร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมและประเพณี จะเห็นได้ว่าประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการใช้ทุนทางสังคมเพื่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพอยู่ในระดับครึ่งหนึ่ง แต่การมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินการ การติดตามผลจะเป็นผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชนเท่านั้นที่ดำเนินการ

3. ประเด็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการใช้ทุนทางสังคมในการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน

ประเด็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการใช้ทุนทางสังคมในการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน แนวทางที่ได้ดำเนินการเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้ใช้ทุนทางสังคมเพื่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพมีวิธีดำเนินการอย่างไร ปัญหาและอุปสรรคมีอย่างไร และแก้ไขปัญหาดังกล่าวนั้นอย่างไร ความคิดเห็นอย่างไรต่อการใช้ทุนทางสังคมเพื่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพเพื่อเสริมสร้างรายได้ และความมั่นคงในอาชีพของประชาชนในชุมชน ซึ่งได้นำเสนอผลการศึกษาดังต่อไปนี้

- แนวทางในการดำเนินการเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนได้ใช้ทุนทางสังคมเพื่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพ

ผลการศึกษาพบว่า แนวทางที่ได้ตั้งเป้าหมายเพื่อการสร้างการมีส่วนร่วมให้กับประชาชนได้ใช้ทุนทางสังคมที่เป็นทุนสถาบันที่อยู่ในชุมชน คือ โรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร เพื่อดำเนินการสร้างแนวทางในการส่งเสริมการฝึกอบรมด้านวิชาชีพ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน

ดังที่ผู้นำชุมชน ได้เสนอแนวทางไว้ว่า

“ต้องการให้ชุมชนได้มีอาชีพ ได้มีทุนเรียนด้านอาชีพมีอาชีพเลี้ยงตนเองได้ต้องการให้เยาวชนที่ไม่มีทุนไปเรียนระดับสูง ๆ ได้เรียนวิชาฝึกอาชีพไปประกอบอาชีพ จึงอนุญาตให้ทาง กทม.สร้างโรงเรียนฝึกอาชีพฯ ขึ้นในวัด”

วิธีการที่เข้ามาส่งเสริมด้านอาชีพในชุมชน ได้เชิญวิทยากรผู้มีความรู้ในด้านต่าง ๆ ชุมชนต้องการ จากภายนอกชุมชนโดยการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐให้มาช่วยสนับสนุน จากคำถามที่ผู้ศึกษาค้นคว้ามีแนวทาง วิธีดำเนินการอย่างไรที่จะส่งเสริมทางด้านอาชีพ

ดังที่ผู้นำชุมชน ได้ให้คำตอบว่า

“เชิญเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงพัฒนาสังคมฯ มาให้ความรู้”

แนวทางการร่วมมือทำให้เกิดการแลกเปลี่ยน และการเชื่อมโยงเป็นลักษณะเครือข่ายด้านอาชีพแลกเปลี่ยนกันเองระหว่างชุมชน ซึ่งได้ดำเนินการเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมที่ได้มีการวางเป้าหมายและวิธีการไว้ นั่น คือ การเกิดกลุ่ม และมีความเชื่อถือ แล้วความร่วมมือก็ตามมาจึงทำให้มีการมีส่วนร่วมของชุมชนในลักษณะของการเป็นกลุ่มเครือข่าย

ดังที่ตัวแทนกลุ่มอาชีพท่านหนึ่งกล่าวไว้ว่า

“การที่เกิดกลุ่มอาชีพนี้ขึ้นมา ทำให้มีความร่วมมือเกิดขึ้น การมีส่วนร่วมของในชุมชน นอกจากในชุมชนแล้วเราได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างชุมชนอีก” และ “วิธีการดำเนินการของเราคือ ให้มีความเชื่อถือในตัวเราแล้วตัวเราต้องหน้าที่และบทบาท”

ตัวแทนกลุ่มอาชีพอีกท่านหนึ่ง ได้กล่าวถึงวิธีการสร้างแนวทางไว้เป็นลักษณะการเรียนรู้แลกเปลี่ยน ไว้ว่า

“ศึกษาแลกเปลี่ยนดูงานกัน เป็นเครือข่ายกันในชุมชนของชุมชนด้วยกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยกันซึ่งกันและกัน”

จะเห็นได้ว่าแนวทางในการส่งเสริมการใช้ทุนทางสังคมในการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน มีการวางแนวทางเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน คือ มีลักษณะที่ผู้นำได้ริเริ่มดำเนินการเพื่อการพัฒนา โดยให้ผู้นำตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ สร้างความสัมพันธ์ให้เกิดความไว้วางใจกันในชุมชน และจัดหาองค์กรหรือเจ้าหน้าที่มาสนับสนุนส่งเสริมให้ความรู้

ด้านอาชีพแก่ประชาชนในชุมชน และการร่วมมือกันระหว่างชุมชน เป็นเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันด้านอาชีพ

- ปัญหา/อุปสรรค และการแก้ไขปัญหา

ผลการศึกษาพบว่า การแก้ไขปัญหาและอุปสรรค มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคด้วยวิธีการที่หลากหลายรูปแบบ ทั้งการเข้าไปหาบุคคลที่ชาวบ้านให้ความเชื่อถือ สร้างความเชื่อมั่นด้วยความเสียสละ และการนำเอาความรู้ด้านวิชาการเข้ามาช่วยดำเนินการ ซึ่งวิธีการที่ผู้นำชุมชนใช้แก้ไขปัญหาและอุปสรรค มีวิธีการที่หลากหลายรูปแบบ

ดังเช่นที่ผู้นำชุมชนกล่าวไว้ว่า

“ผมก็ไปหาปราชญ์ ผู้ที่เป็นปราชญ์คือปุชนียบุคคล...”

“...กลับไปหาบุคคลที่ชาวบ้านยอมรับแล้วก็ให้ความเคารพมากที่สุด...”

และแนวทางการในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวนั้น ตัวแทนกลุ่มอาชีพท่านหนึ่งกล่าวว่า

“เพราะฉะนั้นเราต้องคิดว่าเราต้องเป็นผู้ให้มากกว่าเป็นผู้รับ เราต้องให้เขาก่อน ให้ไม่ว่าทางด้านไหน เราต้องมีความจริงใจกับเขา เราต้องเสนอโอกาสให้เขา ให้เค้าเข้ามามีส่วนร่วมกับเรามาก ๆ มันสำคัญมาก”

ตัวแทนกลุ่มอาชีพอีกท่านหนึ่ง กล่าวว่า

“มีบางครั้งต้องเอาวิชาการเข้าไปช่วยด้วยให้เห็น ต้องให้เห็นนะว่าสาเหตุที่เป็นอย่างนี้เป็นเพราะอะไรต้องให้เค้าเห็นภาพที่ชัดเจนตรงนี้”

จากการศึกษาพบว่า มีการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคหลากหลายอย่าง เช่น การเข้าไปหาบุคคลที่ประชาชนในชุมชนให้ความเคารพนับถือและความเชื่อนั้นก็คือ ปราชญ์หรือปุชนียบุคคล เพื่อประสานในการแก้ไขปัญหา และการนำวิชาการหรือหลักวิชาการเข้าไปช่วยปรับแนวคิดและการทำงานของประชาชนในชุมชน

- ความคิดเห็นต่อการใช้ทุนทางสังคมเพื่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพของกรณีศึกษา

ผลการศึกษา พบว่า ความคิดในการส่งเสริมในการใช้ทุนทางสังคมได้มีความพยายามเลือกใช้ทุนสถาบันในชุมชนเพื่อให้เกิดความเหมาะสม โดยให้หน่วยงานภาครัฐมาเป็นผู้ประสานในเรื่องของการส่งเสริมการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาด้านอาชีพ การพิจารณาเพื่อส่งเสริมให้เกิดเป็นรายได้พิเศษในชุมชน การเรียนรู้ด้านการกระทำ การดำเนินการทำสืบทอด

กันมาจากฐานฐาน ความคิดเห็นต่อการใช้ทุนทางสังคมเพื่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพเพื่อเสริมสร้างรายได้ และความมั่นคงในอาชีพของประชาชนในชุมชน

ดังที่ท่านผู้นำชุมชน ได้แสดงไว้ว่า

"การเริ่มจะให้เขามีความรู้ที่ผมคิดทุกคืนเลยพอจะไปเอาที่ไม่ได้ เราไม่มีที่ แต่ปัญหาเรามี ถ้าหากว่าอาจจะมียุ้งงานอื่นมา มาประสานว่าใช้ตรงวัด ใช้ตรงโรงเรียนอะไรต่าง ๆ เหล่านี้"

ตัวแทนกลุ่มอาชีพท่านหนึ่ง กล่าวว่า

"แต่สำหรับเราเป็นชุมชนเมือง หมายถึง อาชีพเสริม ไม่ใช่อาชีพหลัก เพราะอย่างน้อย ๆ นี้คนก็มีอาชีพของตัวเองไม่ว่าจะเป็นค้าขาย รับราชการ อาชีพหลักอะไร แต่ที่มาทำตรงนี้ก็ถือเป็นอาชีพรองลักษณะที่ว่าเสริมอาชีพแล้วเยาวชนของเราถึงเวลาวันหยุดวันปิดเทอมเค้าก็ออกไปขายได้"

ตัวแทนกลุ่มอาชีพอีกท่านหนึ่ง กล่าวว่า

ฝ่ายพัฒนาชุมชนต้องการอย่างเดียวคือชุมชนเข้มแข็งต้องการอาชีพให้เราทำ เราหาให้ เราทำได้ แต่ว่าในด้านการจำหน่าย เราสามารถผลิตได้ เราสามารถเรียนรู้ ประยุกต์ให้ทัน ในฐานที่ว่ามีคุณภาพ แต่ทำไมคุณไม่เชื่อต่อการจำหน่าย การจำหน่าย การเชื่อมโยงเครือข่ายนี้ คุณทำไมไม่ขยายเครือข่ายให้กับเราหรือจะให้ชุมชนทั้งทำด้วยจำหน่ายด้วย มองไว้ว่ามันขนาดไหน ให้ชุมชนเข้มแข็ง

ตัวแทนประชาชนท่านหนึ่ง กล่าวว่า

"เป็นการเรียนรู้การทำพระได้ทุกรุ่น ตั้งแต่เด็กขึ้นไปมีวาดรูปมีเรียนหนังสือคือจะสอนอยู่ในที่เป็นที่โล่ง ที่ทำคือจะมีเด็กรุ่นสืบต่อกัน เพราะว่าเปลี่ยนมาหลายรุ่นแล้ว ตัวคนที่ถ่ายทอดเปลี่ยนมา 3 รุ่นแล้ว ตอนนี้เป็นรุ่นหลานเขาทำอยู่ คือจะถ่ายทอดทำพระมานี้มีมากเลย แล้วก็มีเรียนอะไรอีกมากทั้งวาดรูป ทำผ้า"

จะเห็นได้ว่า แนวทางการส่งเสริมการใช้ทุนทางสังคมในการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชนนั้น ด้วยการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐในการเชิญวิทยากรผู้มีความรู้ในวิชาชีพที่ชุมชนต้องการ มาให้ความรู้แก่คนในชุมชนได้เรียนรู้ เพื่อเกิดเป็นรายได้เสริมขึ้น และในการถ่ายทอดการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้สืบต่อกันมาจากฐานฐาน ในขณะที่เกิดปัญหาและอุปสรรควิธีการแก้ไขปัญหานั้น ผู้นำชุมชนได้เลือกใช้วิธีการการเข้าหาบุคคลที่ชาวบ้านให้ความเชื่อถือ คือ ปราชญ์หรือปราชญ์บุคคล มาช่วยในการแก้ไขปัญหาและส่งเสริมการพัฒนา

ชุมชน และนอกจากนั้นยังได้มีการริเริ่มการนำความรู้และประสบการณ์ และนำหลักทางวิชาการ มาใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน

4. ประเด็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน

ประเด็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน มีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน และมีการดำเนินการเพื่อตอบสนองความต้องการ การได้รับการส่งเสริมและพัฒนาด้านอาชีพเพื่อให้มีรายได้อย่างมั่นคง ซึ่งได้นำเสนอผลการศึกษาดังต่อไปนี้

- ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า การวางแผนเป้าหมายในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพนั้น

ดังเช่นที่ผู้นำชุมชน กล่าวว่า

ระดับประคองชุมชนให้เด็กได้เล่าได้เรียน ได้นำวิชานั้นไปประกอบอาชีพมีหลากหลายสาขาแล้วแต่ใครจะชอบเรียนอะไร เรียนได้ เพื่อพุงพวกนี้แหละให้ชุมชนได้เข้มแข็งในการดำเนินชีวิต ตั้งเป้าเอาไว้ว่าถ้าไม่เป็นเช่นนั้นก็จะชุมชนที่ไม่เข้มแข็งก็จะเป็นชุมชนแบบไหนขาดการศึกษาจุดประสงค์แรก ๆ ตั้งใจ

การพัฒนาการส่งเสริมการศึกษาด้านอาชีพของชุมชนให้ยั่งยืน จะต้องดำเนินการ ดังแนวทางของตัวแทนกลุ่มอาชีพท่านหนึ่ง กล่าวว่า

“มีแลกเปลี่ยนกันตลอดถ่ายทอดกันตลอดไม่ว่าชุมชนนั้นชุมชนนี้เราจะรับมาเรารับจากการศึกษาดูงานเราก็มาทำในชุมชนแล้วก็ให้เยาวชนจะมีกลุ่มเยาวชน โดยมีแกนนำเยาวชน แล้วก็ผู้สูงอายุเรามาทำงานร่วมกันแล้วเราก็ไม่ละเลยกลุ่มเด็กที่โตขึ้นมาใหม่ด้วย”

นอกจากนั้นแล้ว มีการส่งเสริม การปลูกจิตสำนึก และวางทิศทางกรอบด้านการส่งเสริมอาชีพเพื่อการใช้ทุนทางสังคมเพื่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน จึงจะสามารถทำให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการใช้ทุนทางสังคม และมีอาชีพมีรายได้อย่างยั่งยืน

ดั่งที่ตัวแทนกลุ่มอาชีพอีกท่านหนึ่ง กล่าวว่า

“เป็นศูนย์ผลิตภัณฑ์ชุมชน หมายถึงว่า อันนี้เราไม่คิดกันว่าใครมีอะไรใครสามารถทำอะไรได้เอามาลงในศูนย์เรา” และ

“ตรงนั้นเราต้องสร้างปลูกจิตสำนึก และจิตวิสัยร่วมกันตรงนี้นั้นมันเป็นอัตโนมิติ การที่จะมีชุมชนที่เข้มแข็งได้ต้องมีคนในชุมชนที่เข้มแข็งด้วย”

ตัวแทนประชาชนท่านหนึ่ง ได้สะท้อนตัวอย่างให้เห็นว่า

มันเป็นการเรียนรู้การทำพระได้ทุกรุ่น ตั้งแต่เด็กขึ้นไปมีวาดรูปมีเรียนหนังสือคือจะสอนอยู่ในที่มันเป็นทีโล่งที่ทำ คือจะมีเด็กรุ่นสืบทอดกันเพราะว่าเปลี่ยนมาหลายรุ่นแล้วตัวคนที่ถ่ายทอดเปลี่ยนมา 3 รุ่นแล้ว ตอนนี้รุ่นหลานเขาทำอยู่ คือจะถ่ายทอดทำพระมามีมากเลย แล้วก็จะมีเรียนอะไรอีกมากเลยวาดรูปทำผ้า แล้วก็ปั้นพวกโดราเอมอนทีไปให้เด็กกระบาสี ส่งเป็นปูนปลาสเตอร์คือมันจะมีเป็นพลาสติกเทลงไปแล้วก็ลองออกมาส่งไปตามร้านที่เขารับขายแล้วก็ทำจะมีสืบทอดกันมาทุกรุ่น และ “ทิศทางแนวทางนี้คืออาชีพ แต่ละอาชีพเราต้องกำหนดกรอบว่าจะส่งเสริมทางด้านไหน ตอนนี้ที่ชุมชนกำลังส่งเสริมเรื่องการทำดอกไม้รับปริญญาของข้าราชการเป็นส่วนใหญ่ เพราะช่วงนี้ช่วงรับปริญญาจะได้รายได้ดีกว่า พวกทำผ้า ทำพระ พอหมดช่วงนี้แล้วก็เด็กก็จะมาอยู่กันที่บ้านทำพระส่วนใหญ่”

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ผู้นำชุมชน ตัวแทนกลุ่มอาชีพในชุมชน และตัวแทนประชาชนในชุมชน มีความต้องการจะพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน ได้มีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และมีการดำเนินการเพื่อตอบสนองความต้องการ โดยที่ชุมชนมีการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างประชาชนในชุมชน และนอกชุมชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยราชการทำหน้าที่เป็นผู้คอยกระตุ้นและเสริมแรงผลักดันให้เกิดการพัฒนาการใช้ทุนทางสังคมเพื่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน ในการจัดหาวิทยากรมาให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน นอกจากนั้นแล้ว ยังมีการส่งเสริม การปลูกจิตสำนึก และวางทิศทางกรอบด้านการส่งเสริมอาชีพที่จะสามารถทำให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการใช้ทุนทางสังคม และมีอาชีพมีรายได้อย่างยั่งยืน คือ การปลูกจิตสำนึก มีเป้าหมายร่วมกันของชุมชน เพื่อนำชุมชนไปสู่ชุมชนที่เข้มแข็ง กำหนดทิศทางด้านอาชีพให้มีการถ่ายทอดสืบทอดกันไปจากรุ่นสู่รุ่น และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ตอนที่ 3 การอภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพ : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนแขวงบางระมาด เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร จากผลการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นได้ปรากฏข้อมูลที่เป็นประเด็นสำคัญในการนำผลการศึกษามาอภิปราย เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ดังต่อไปนี้

ลักษณะของทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน

ผลการศึกษา ระบุว่า ลักษณะของทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน ประกอบด้วย ทุนมนุษย์ ทุนสถาบัน และทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมตามลักษณะของทุนทางสังคมในชุมชนที่มีอยู่จริงในชุมชนแขวงบางระมาด เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร อันมีผู้นำทางสังคมอยู่ในชุมชนมากที่สุด ได้แก่ ประธานคณะกรรมการชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านความรู้ พระภิกษุสงฆ์ ผู้อาวุโส ปราชญ์ชาวบ้าน วิทยากรท้องถิ่น หมอพื้นบ้าน หมอตุ๋ ตามลำดับ ทุนทางสังคมที่เป็นสถาบันที่ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ด้านวิชาชีพในชุมชน ได้แก่ โรงเรียนในระบบที่สอนหลักสูตรวิชาชีพ ศูนย์การศึกษา ที่สอนหลักสูตรวิชาชีพ วิทยาลัยชุมชน โรงเรียนนอกระบบที่สอนหลักสูตรวิชาชีพ และวัด ที่สอนหลักสูตรวิชาชีพ ตามลำดับ และทุนทางสังคมทางวัฒนธรรมที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น และศิลปะวัฒนธรรม ประเพณีที่มีในชุมชน ได้แก่ ความเชื่อของชุมชน เช่น การนับถือศาสนา การแสดงออกทางกาย เช่น การให้ความเคารพผู้ใหญ่ ประเพณีประจำท้องถิ่น เช่น งานประเพณีชักพระ สถานที่ท่องเที่ยว เช่น การนั่งเรือท่องเที่ยวและอื่น ๆ เช่น วันสำคัญทางศาสนา และวันสำคัญต่าง ๆ

จากผลการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มพบว่า ลักษณะของทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน ส่วนใหญ่ทุนที่มีอยู่ในชุมชนคือ “ทุนมนุษย์” ที่มีอยู่ในตัวบุคคลนั้นก็คือ การเป็นที่ยอมรับ การเชื่อถือ การนับถือของคนในชุมชน ซึ่งบุคคลนั้นทำให้เกิดความร่วมมือ เกิดการรวมกลุ่มของคนในชุมชนได้ และทุนที่เป็นสถาบัน ได้แก่ วัด และโรงเรียนที่เป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เป็นสถานที่ที่เกิดการรวมกลุ่มของชุมชน ซึ่งลักษณะและวิธีการใช้เพื่อเกิดประโยชน์จากทุนทางสังคมมาจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน การถ่ายทอดภูมิปัญญาเพื่อประยุกต์ใช้ในการทำงาน

ความสอดคล้องของผลการศึกษาจากแบบสอบถามกับการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม พบว่า ทุนภายในชุมชน คือ ทุนมนุษย์มีความสอดคล้องกัน แต่ทุนสถาบันมีความแตกต่างประเด็นที่ว่าวัดได้มีส่วนร่วมสนับสนุนในการใช้ทุนทางสังคมมากกว่าโรงเรียนที่สอน

วิชาชีพ และทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมในเรื่องของความเชื่อ การเคารพนับถือ ศาสนา ประเพณี มีความสอดคล้องกัน แต่ยังมีความแตกต่างกันที่ได้มีการนำภูมิปัญญามาประยุกต์ใช้ผสมผสานกับการทำงาน และถ่ายทอดความรู้ให้เด็ก ๆ

ในส่วนของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างกับการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาอาชีพในด้านต่าง ๆ พบว่า ไม่มีผลต่อลักษณะของทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน นั่นคือ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา รายได้ของครอบครัว ตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชน ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชน และระยะเวลาการเป็นกรรมการชุมชนที่แตกต่างกัน แต่มีความเห็นว่าลักษณะของทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนไม่แตกต่างกัน

ผลการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของอุไรวรรณ พวงสายใจ (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ทุนทางสังคมที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน” ว่าทุนทางสังคมทั้งที่ทุนที่มาจากภายในชุมชนและทุนที่มาจากภายนอกชุมชน ประกอบด้วยวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐกิจ บุคคล เครือญาติ การศึกษาเรียนรู้ องค์กรหรือกลุ่ม ส่งผลให้องค์กรเกิดความเข้มแข็งอันเนื่องจากทุนทางสังคมเหล่านี้เป็นแหล่งการศึกษาเรียนรู้ และมีการเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างกลุ่ม องค์กรที่เข้มแข็งได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ มีความสามารถนำทุนทางสังคม โดยเฉพาะทุนที่มีอยู่ในชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่าไม้ บุคคล วัฒนธรรม มีศาสนสถาน ในหมู่บ้านซึ่งเป็นศูนย์กลางทำพิธีทางศาสนา ความเชื่อ เป็นที่พึ่งพิงทางใจ ทุนเหล่านี้ล้วนแต่เป็นทุนทางสังคมที่มีค่ายิ่งต่อการดำรงชีวิตประจำวันและเป็นปัจจัยสำคัญในการทำงานกลุ่มหรือองค์กร เป็นการเสริมสร้างความมั่นคงและยั่งยืนให้กับองค์กรส่งเสริมให้กลุ่มหรือองค์กรเข้มแข็ง แต่มีบางองค์กรที่ไม่สามารถนำทุนมาใช้อย่างฉลาดซึ่งมีสาเหตุจากองค์กรนั้นไม่มีความสำคัญต่อชุมชนสมาชิกขององค์กรไม่ตระหนักต่อการจัดตั้งองค์กร ทำให้องค์กรมีความเข้มแข็งน้อย หรือล่มสลายไปการดำเนินงานหรือการบริหารจัดการขององค์กร โดยได้นำทุนทางสังคมโดยเฉพาะทุนที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรอย่างคุ้มค่า เกิดพลังองค์กรสามารถสร้างอำนาจต่อรองกับสังคมภายนอกได้ และองค์กรสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาวะการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมั่นคง

การใช้ทุนทางสังคมในการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน

การศึกษาการใช้ทุนทางสังคมในการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน ได้แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการประสานสัมพันธ์ในชุมชน ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ ด้านการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล และด้านการส่งเสริมอาชีพและรายได้

ผลการศึกษาเมื่อพิจารณาภาพรวมทั้ง 5 ด้าน จะเห็นได้ว่าผู้นำชุมชนได้มีการใช้ทุนทางสังคมในการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน ด้านการประสานสัมพันธ์ในชุมชน มีการดำเนินการด้านนี้มากที่สุดเป็นอันดับแรก คือ มีการดำเนินการประชุมกลุ่มชุมชนกับผู้นำทางสังคมและประชาชนในชุมชนเป็นประจำ มีการเชิญชวนให้คนในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น และการเป็นกรรมการพิจารณาการจัดบริการแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ด้านการประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ มีการดำเนินการในด้านนี้เป็นอันดับสองรองลงมา คือ มีการดำเนินการการร่วมมือกับทางวัดจัดกิจกรรมทางศาสนาเพื่อพัฒนาด้านการมีคุณธรรมจริยธรรมในการประกอบอาชีพของชุมชน และมีการประสานงานกับสำนักงานเขตเพื่อเสนอนโยบายในระดับมาก รองลงมาคือ การประสานงานกับองค์กรภายนอก เช่น นักการเมือง ผู้นำท้องถิ่น ด้านการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลมีการดำเนินการในด้านนี้เป็นอันดับสาม คือ มีการสละกำลังแรงงาน ทรัพย์สิน เพื่อช่วยในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ด้านอาชีพในชุมชน มีการผลักดันกลุ่ม/องค์กรต่าง ๆ ในชุมชนร่วมกันให้ความช่วยเหลือ จัดหาสื่อ-อุปกรณ์การเรียนการสอนด้านอาชีพ และได้รับความร่วมมือจาก ส.ส., ส.ก. หรือ ส.ช. เพื่อสนับสนุนงบประมาณ รวมทั้งยังมีบุคลากรทางการศึกษาได้เข้ามาส่งเสริมความรู้ให้กับคนในชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมมีการดำเนินการในด้านนี้เป็นอันดับสี่ คือ มีการร่วมในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาชีพที่เหมาะสมกับชุมชน การได้ร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการ/โครงการ/กิจกรรมการบริหารจัดการการศึกษา การได้ร่วมประชุมปฏิบัติการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และแสดงความคิดเห็น ร่วมกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ และด้านการส่งเสริมอาชีพและรายได้มีการดำเนินการในด้านนี้เป็นอันดับห้า คือ มีกลุ่มอาชีพเป็นอาชีพดั้งเดิม คือ กลุ่มทำขนมพื้นเมือง กลุ่มการเกษตร พืช ผัก ผลไม้ กลุ่มงานหัตถกรรม และกลุ่มศิลปะประดิษฐ์ เป็นกลุ่มอาชีพที่มีอยู่มากในชุมชน แต่กลุ่มไอลิมโบราณนั้นยังมีน้อย ซึ่งเป็นกลุ่มที่จะต้องส่งเสริมให้มีอาชีพนี้ได้พัฒนาและเพิ่มมากขึ้น โดยมีการแนะนำเกี่ยวกับการฝึกอบรมวิชาชีพให้คนในชุมชนมาเสริมอาชีพและเพิ่มรายได้ มีการกระตุ้นให้ชุมชนมีความสนใจกิจกรรมกลุ่มอาชีพเสริมซึ่งช่วยให้ประชาชนอาชีพและมีรายได้เพิ่มขึ้น และการได้ร่วมกับชุมชนจัดกิจกรรมการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุนกลุ่มสะสมทรัพย์ในชุมชน

นอกจากนี้ ก็มีความพยายามที่จะประสานหน่วยงานภายนอกมาให้ความรู้เสริมความเข้มแข็ง ด้านการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลมีการให้ความช่วยเหลือในด้านการให้ความรู้ และการให้ไปเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาดูงาน การดำเนินการให้เห็นจริง ด้านการส่งเสริมอาชีพและรายได้มีการคิดริเริ่มที่จะจัดตั้งกลุ่มอาชีพ และได้พัฒนาเป็นลักษณะของชุมชนที่เข้มแข็งที่สามารถจะดำเนินการไปได้โดยการนำของผู้นำชุมชน

จากผลการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มพบว่า ทูทางสังคมในการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชนมีการใช้ทุนทางสังคมในการจัดการศึกษาด้านอาชีพ ซึ่งมีลักษณะที่ใช้การระดมทุนทางสังคมจากภายนอกและภายในชุมชน อันได้แก่ใช้ ทุนบุคคล วัด โรงเรียน และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านอาชีพในลักษณะการใช้พื้นที่ร่วมกัน จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วม และการให้ความร่วมมือของประชาชนในชุมชนในการใช้ทุนทางสังคมนั้น เกิดขึ้นได้โดยการนำของผู้นำชุมชนซึ่งใช้วัดเป็นสถานที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ แต่ก็ต้องให้ระยะเวลาการเรียนรู้ในการทำกิจกรรมที่จะทำให้เกิดความสามัคคีในชุมชน โดยมีทุนบุคคล คือ พระ ในการประสานเชื่อมโยง รวมทั้งยังได้มีการกระตุ้นและส่งเสริมทางการศึกษาทั้งด้านอาชีพ และด้านวิชาการ จากบุคคลที่มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ทั้งจากภายในและภายนอกชุมชน โดยผู้นำชุมชนดำเนินการเชิญวิทยากร บุคคลผู้มีความรู้ทั้งด้านวิชาชีพ เพื่อให้ชุมชนได้มีรายได้เสริม อาชีพเสริม และความรู้ด้านวิชาการให้แก่เด็ก

ความสอดคล้องของผลการศึกษาจากแบบสอบถามกับการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มพบว่า มีความสอดคล้องคือประชาชนมีส่วนร่วมในระดับขั้นเริ่มต้นในการเข้ามีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมตามวาระต่าง ๆ ของในชุมชน มีการระดมทรัพยากรจากภายในและภายนอกชุมชนมาใช้ในการจัดการศึกษาด้านอาชีพ การส่งเสริมการจัดการศึกษาและสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในรูปแบบที่ผู้นำชุมชนเป็นผู้วางแผนริเริ่มและสร้างการมีส่วนร่วมในการใช้ทุนทางสังคม

ในส่วนของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างกับการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาอาชีพในด้านต่าง ๆ พบว่า รายได้ของครอบครัว วุฒิการศึกษา และตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชนต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นั่นคือ รายได้ของครอบครัว วุฒิการศึกษา และตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชนมีผลต่อการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาด้านอาชีพในด้านต่าง ๆ แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ของครอบครัวน้อยจะมีการให้ความร่วมมือและการมีส่วนร่วมน้อยกว่าต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้มาก เช่นเดียวกับวุฒิการศึกษา เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านเวลา และการประกอบอาชีพเพราะต้องใช้เวลาไปกับการประกอบอาชีพหลักของตนจึงมักไม่ค่อยมีเวลาในการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนมากนัก สำหรับตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชนมีผลต่อการใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการศึกษาอาชีพในด้านการมีส่วนร่วม และด้านการประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ เนื่องจากผู้ที่มีตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชนจะต้องมีบทบาทในการประสานความร่วมมือทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชน อย่างไรก็ตามจากการ

สัมภาษณ์เพิ่มเติมพบว่า การที่จะได้รับความร่วมมือ บุคคลนั้นจะมาจากการยอมรับในการทำงานต่าง ๆ ของชุมชนเอง หากผู้นำชุมชนหรือกรรมการชุมชนเป็นผู้ประสานทั้งในชุมชน และองค์กรภายนอกก็จะได้รับการร่วมมือเป็นอย่างดี

ผลการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของชยุต อินพรหม (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ทุนทางสังคมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ : กรณีศึกษาสภาลานวัดตะโหนด ตำบลตะโหนด อำเภอตะโหนด จังหวัดพัทลุง” ว่า พัฒนาการของสภาลานวัด เกิดขึ้นมาจากจิตสำนึกรักบ้านเกิดซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่หล่อเลี้ยงความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชนให้เกิดการรวมพลัง เกิดการระดมทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งความรู้ เงินทุน แรงงานเข้าด้วยกันเพื่อนำมาพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญและดำรงอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข ปัจจัยที่สำคัญในกระบวนการทุนทางสังคมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของสภาลานวัด ประกอบด้วย ปัจจัยภายใน อันได้แก่ความสัมพันธ์เครือญาติ ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน วัดและผู้นำชุมชน ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ การเข้ามาศึกษาขององค์กรต่าง ๆ และการเข้ามาศึกษาวิจัยของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ขึ้นอย่างต่อเนื่อง

แนวทางการส่งเสริมการใช้ทุนทางสังคมในการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน

ผลการศึกษาผู้นำชุมชนได้แสดงความคิดเห็นต่อแนวทางการส่งเสริมการใช้ทุนทางสังคมในการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน สรุปประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

- ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ การไม่ได้รับแรงกระตุ้นให้ชุมชนเข้ามีส่วนร่วม จึงทำให้ประชาชนในชุมชนไม่ให้ความสำคัญกับการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพราะปัญหามาจากประชาชนในชุมชนต้องการประกอบอาชีพของตนเอง จึงมีข้อจำกัดด้านเวลา สำหรับการได้รับการสนับสนุน การส่งเสริม จากหน่วยงานราชการท้องถิ่นที่เข้ามาแนะนำการพัฒนาอาชีพน้อย จึงไม่เกิดการสนใจในอาชีพใหม่ ๆ เพราะหน่วยงานราชการที่จัดการศึกษาด้านอาชีพมุ่งเน้นการดำเนินการงานรูปแบบตั่งรับ ไม่มีการพัฒนารูปแบบเชิงรุก และในการรวมกลุ่ม การรวมตัว การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของประชาชนในชุมชนเพื่อการจัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพตามความสนใจของประชาชนในชุมชนมีน้อย อันเนื่องมาจากการขาดเครื่องมือ ความเข้าใจ ผู้เข้าไปกระตุ้นและแนะนำ

- ด้านความคิดเห็นต่อแนวทางการส่งเสริมการใช้ทุนทางสังคมในการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน

1. หน่วยงานภาครัฐควรปรับบทบาทจากการช่วยเหลือ มาเป็นการส่งเสริม สนับสนุน ในด้านการส่งเสริมอาชีพและรายได้ และให้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องในกิจกรรมบางอย่าง โดย หน่วยงานภาครัฐพิจารณาถึงแนวนโยบายในการส่งเสริมการใช้ทุนทางสังคมในการจัดการศึกษา ด้านอาชีพ เช่น การส่งเสริมด้านการศึกษาอาชีพ โดยใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ปราชญ์ชาวบ้านผู้มีความรู้ที่สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ต่าง ๆ มาส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วม ในชุมชน

2. ควรมอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เข้ามาสำรวจพื้นที่ว่างเปล่าที่สามารถ ใช้ประโยชน์ได้มาปรับใช้ตามความต้องการและจำเป็นของแต่ละชุมชน เช่น ห้องสมุด สหกรณ์ ประจำชุมชน ศูนย์อนามัยประจำชุมชน และสถานที่ออกกำลังกายสำหรับเด็กและผู้สูงอายุ เพื่อให้คนในชุมชนมาทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันทุกคนในชุมชน และแลกเปลี่ยนถ่ายทอดความรู้ ต่าง ๆ ในชุมชน

3. ควรดำเนินการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน หรือหน่วยฝึกอาชีพเคลื่อนที่เข้ามาอยู่ในชุมชนโดยมีหลักสูตรสั้น ๆ 1-2 เดือน โดยอาจจัดตั้งหน่วยไว้ในชุมชนแบบลักษณะชั่วคราว เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนจัดตั้งกลุ่มอาชีพ กลุ่มสัจจะออมทรัพย์

4. ควรจะจัดให้มีแหล่งรองรับจำหน่ายผลิตภัณฑ์ หรือสินค้าของชุมชน โดยอาจจะ จัดตั้งเป็นศูนย์จำหน่ายสินค้าประจำเขต โดยรวบรวมเอาสินค้าของกลุ่มอาชีพในชุมชนมาแสดง รวมกัน และพัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้การศึกษาอาชีพของชุมชน

จากผลการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มพบว่า แนวทางการส่งเสริมการใช้ ทุนทางสังคมในการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชนนั้น ด้วยการประสานความร่วมมือจาก หน่วยงานภาครัฐในการเชิญวิทยากรผู้มีความรู้ในวิชาชีพที่ชุมชนต้องการ มาให้ความรู้แก่คนใน ชุมชนได้เรียนรู้ เพื่อเกิดเป็นรายได้เสริมขึ้น และในการถ่ายทอดการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้สืบทอด กันมาจากรุ่นสู่รุ่น และเมื่อมีปัญหาวิธีการแก้ไขปัญหของผู้นำชุมชน คือ การใช้วิธีการเข้าหา บุคคลที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือมากที่สุดเป็นผู้ประสานและแก้ไขปัญห ตัวแทนของ ประชาชนในชุมชนได้มีแนวทางในการพัฒนาทุนทางสังคมในการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน ด้วยวิธีการให้สถานที่หรือองค์กรรองรับผลิตภัณฑ์หรือผลงานที่เกิดขึ้นจากแรงงานของคนในชุมชน ได้มีสถานที่ว่างจำหน่ายเพื่อนำรายได้มาบริหารจัดการองค์กรหรือชุมชนตนไปให้อยู่ได้เพื่อให้ เหมาะสมกับความต้องการของประชาชนในชุมชนและความต้องการภายนอกชุมชน

ความสอดคล้องของผลการศึกษาจากแบบสอบถามกับการสัมภาษณ์เชิงลึกและการ สนทนากลุ่ม พบว่า มีความสอดคล้องแตกต่างอยู่ตรงประเด็นที่ว่า การแก้ไขปัญหของผู้นำชุมชน

คือ ใช้วิธีการเข้าหาบุคคลที่ประชาชนในชุมชนให้ความเชื่อถือ คือ ปราชญ์หรือปราชญ์บุคคล มาช่วยแก้ไขปัญหาในการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน

ผลการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของณัฐกานต์ จิตรวัฒนา (2547) ศึกษาเรื่อง “พัฒนาการทุนทางสังคมของกลุ่มทอผ้าย้อมสีธรรมชาติ บ้านโป่งคำ ตำบลคู่งษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน” ว่า ปัจจัยที่มีส่วนเกื้อหนุนให้กระบวนการทุนทางสังคมขับเคลื่อนไปได้ นั้นมาจากปัจจัยทางด้านผู้นำ หรือทุนมนุษย์ ทุนทางทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ความเป็นเครือญาติ ความเชื่อค่านิยมในเรื่องเดียวกัน ความเอื้ออาทรต่อกัน การช่วยเหลือกัน ความเป็นห่วงใยกัน และกระบวนการเรียนรู้ระหว่างกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีส่วนลดต้นทุนในการดำเนินกิจกรรมอีกด้วย

นอกจากนั้นยังได้มีการริเริ่มการนำความรู้และประสบการณ์ และนำหลักทางวิชาการมาใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของนิรมล สุธรรมกิจ, อัญชลี แยมพยนต์ และ ชลาศัย กณมินทร์ (2538) ศึกษาเรื่อง “บทบาทของภาคเอกชนในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ หลักสูตรระยะสั้น” ว่า ปัจจัยที่ทำให้มีผู้เข้าเรียนคือ การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ทำให้ประสิทธิภาพการทำงานสูงขึ้น และเพิ่มโอกาสในการศึกษาต่อ โดยภาคเอกชนเป็นผู้ประสานกับภาครัฐในการจัดหลักสูตรให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งหลักสูตรที่เปิดสอนควรเพิ่มหลักสูตรใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศ เน้นหลักสูตรที่เปิดสอนอยู่แล้วเปิดสอนให้ครบวงจรซึ่งจะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ และสนับสนุนสวัสดิการแก่ครูผู้สอนในสถาบันนอกระบบโรงเรียนสายอาชีพเช่นเดียวกันกับครูที่สอนในระบบโรงเรียน เพื่อเป็นการพัฒนาในด้านการจัดการศึกษาสายอาชีพต่อไป

จากการศึกษาภาพรวม การพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพ พบว่า มีแนวทางการส่งเสริมการใช้ทุนทางสังคมในการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน คือ การใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน อันมี ทุนบุคคลที่เป็นที่ยอมรับ นับถือ มีความรู้ ความสามารถ และยินดีที่จะถ่ายทอดประสบการณ์ด้านอาชีพให้กับชุมชน การประสานความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐในการเชิญวิทยากรผู้มีความรู้ในวิชาชีพที่ชุมชนต้องการ มาให้ความรู้แก่คนในชุมชนได้เรียนรู้ เพื่อเกิดเป็นรายได้เสริมขึ้น และในการถ่ายทอดการเรียนรู้นี้เป็นการเรียนรู้สืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น นอกจากนั้นยังได้มีนำหลักทางวิชาการมาใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาด้านอาชีพในชุมชน